

Київський національний торговельно-економічний університет

Факультет фінансів та обліку Кафедра банківської справи

Освітній ступінь магістр

Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

Спеціалізація банківська справа

Затверджую

Зав. кафедри _____

« _____ » _____ 201__ р.

Завдання

на випускн кваліфікаційну роботу (проект) студентові

Данівко Соломії Іванівни

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема випускної кваліфікаційної роботи (проекту)
Оцінювання ефективності кредитної діяльності банку

Затверджена наказом ректора від «13» грудня 2019р. № 4305

2. Строк здачі студентом закінченого роботи (проекту) _____

3. Цільова установка та вихідні дані до роботи (проекту)

Мета роботи (проекту)

Дослідження теоретичних засад та практичних аспектів оцінювання ефективності кредитної діяльності банку та шляхів його підвищення.

Об'єкт дослідження

Процес оцінювання ефективності кредитної діяльності банку.

Предмет дослідження

Методичні засади оцінювання ефективності кредитної діяльності банку.

4. Консультанти по роботі (проекту) із зазначенням розділів, за якими здійснюється консультування:

Розділ	Консультант (прізвище, ініціали)	Підпис, дата	
		Завдання видано	Завдання виконано

5. Зміст випускної кваліфікаційної роботи (проекту) (перелік питань за кожним розділом)

Вступ

Розділ 1. Сутність та критерії оцінювання ефективності кредитної діяльності банку

Розділ 2. Дослідження ефективності кредитної діяльності в ат «банк альянс»

2.1. Аналіз обсягів та структури кредитної діяльності банку

2.2. Аналіз ефективності кредитної діяльності банку

Розділ 3. Шляхи підвищення ефективності кредитної діяльності банку

3.1. Напрямки удосконалення оцінювання кредитної діяльності банку

3.2. Пропозиції щодо підвищення ефективності кредитної діяльності банку

Висновки та пропозиції

Список використаних джерел

Додатки

6. Календарний план виконання роботи (проекту)

№ пор.	Назва етапів випускної кваліфікаційної роботи (проекту)	Строк виконання етапів роботи	
		за планом	фактично
1	2	3	4
1	Узгодження плану та оформлення завдання.	До 02.02.2020	
2	Подання статті на кафедру.	До 01.04.2020	
3	Вступ. Розділ 1.	До 20.04.2020	
4	Розділ 2.	До 22.06.2020	
5	Розділ 3. Висновки.	До 01.10.2020	
6	Подання роботи на кафедру.	До 22.10.2020	
7	Попередній захист роботи	До 02.11.2020	
8	Подання завершеної роботи та електронної версії в ПДФ форматі.	До 20.11.2020	

7. Дата видачі завдання «21» січня 2020 р.

8. Науковий керівник випускної кваліфікаційної роботи (проекту)

Белянко Лідія Леонідівна

(прізвище, ініціали, підпис)

9. Керівник проектної групи

(гарант освітньої програми) Шульга Наталія Петрівна

(прізвище, ініціали, підпис)

10. Завдання прийняв до виконання студент Данівко Соломія Іванівна

(прізвище, ініціали, підпис)

11. Відгук наукового керівника випускної кваліфікаційної роботи (проекту)

Випускню кваліфікаційну роботу присвячено розкриттю методичних питань оцінювання ефективності кредитної діяльності банку.

У випускній кваліфікаційній роботі студенткою розглянуто теоретичні та практичні аспекти оцінювання ефективності кредитної діяльності банку, зокрема, досліджено сутність та особливості кредитної діяльності, визначено критерії її ефективності у банках у розрізі трьох площин: дохідності та прибутковості кредитної діяльності; ризиковості (оцінка впливу кредитного, процентного та валютного ризиків) та конкурентоспроможності.

Проведено аналіз сучасного стану та ефективності кредитної діяльності АТ «Банк Альянс» у 2015-2019 рр. з позицій дохідності та прибутковості.

Надано пропозиції щодо підвищення ефективності кредитної діяльності банків у розрізі організаційної, методичної та аналітичної складових процесу управління кредитним ризиком.

Висновки, викладені в роботі, обґрунтовані шляхом проведення відповідних теоретичних узагальнень, аналізу ряду теоретичних та практичних положень і відповідних розрахунків, що проілюстровано значною кількістю таблиць та рисунків.

До недоліків роботи слід віднести відсутність розрахунків ефективності кредитної діяльності АТ «Банк Альянс» з позицій ризиковості та конкурентоспроможності.

У цілому випускна кваліфікаційна робота Данівко С.І. відповідає вимогам щодо написання кваліфікаційних робіт, ґрунтується на проведенні власних досліджень з використанням публічної звітності та інших матеріалів банку і заслуговує позитивної оцінки. Рекомендації, зазначені в випускній кваліфікаційній роботі можуть бути використані в практичній діяльності банку.

Науковий керівник випускної кваліфікаційної роботи (проекту) _____
(підпис, дата)

Відмітка про попередній захист _____
(ПІБ, підпис, дата)

12. Висновок про випускну кваліфікаційну роботу (проект)

Випускна кваліфікаційна робота (проект) студента _____
(прізвище, ініціали)
може бути допущена до захисту екзаменаційній комісії.

Керівник проектної групи
(гарант освітньої програми) _____
(прізвище, ініціали, підпис)

Завідувач кафедри _____
(підпис, прізвище, ініціали)

« _____ » _____ 201 _____ р.

ВІДУК

на випускнй кваліфікаційнй роботі студентки Київського національного торговельно-економічного університету 2 курсу 3м групи спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» спеціалізації «Банківська справа» Данівко С.І. на тему «Оцінювання ефективності кредитної діяльності банку»

Випускнй кваліфікаційнй роботу присвячено розкриттю теоретичних та практичних аспектів оцінювання ефективності кредитної діяльності банку.

У випускнй кваліфікаційнй роботі студенткою розглянуто теоретичні та практичні аспекти оцінювання ефективності кредитної діяльності банку, досліджено сутність та особливості кредитної діяльності, визначено критерії її ефективності у банках у розрізі трьох площин: дохідності та прибутковості кредитної діяльності; ризиковості (оцінка впливу кредитного, процентного та валютного ризиків) та конкурентоспроможності.

Проведено аналіз сучасного стану та ефективності кредитної діяльності АТ «Банк Альянс» у 2015-2019 рр. з позицій дохідності та прибутковості.

Надано пропозиції щодо підвищення ефективності кредитної діяльності банків у розрізі організаційної, методичної та аналітичної складових процесу управління кредитним ризиком.

У цілому випускнй кваліфікаційнй робота Данівко С.І. відповідає вимогам щодо написання кваліфікаційних робіт, ґрунтується на проведенні власних досліджень, з використанням публічної звітності та інших матеріалів банку і заслуговує позитивної оцінки. Рекомендації, зазначені в випускнй кваліфікаційнй роботі можуть бути використані в практичній діяльності банку.

Голова Правління
АТ «Банк Альянс»

Фролова Ю.М.

ВІДГУК

на випускн у кваліфікаційну роботу студентки Київського національного торговельно-економічного університету 2 курсу 3м групи спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» спеціалізації «Банківська справа» Данівко С.І. на тему «Оцінювання ефективності кредитної діяльності банку»

Випускн у кваліфікаційну роботу присвячено розкриттю теоретичних та практичних засад організації кредитної діяльності та оцінюванню її ефективності у банках.

У випускній кваліфікаційній роботі розглянуто теоретичні та практичні аспекти оцінювання ефективності кредитної діяльності банку, розкрито сутність кредитної діяльності, особливості оцінювання ефективності кредитної діяльності у розрізі трьох площин: дохідності та прибутковості кредитної діяльності; ризиковості та конкурентоспроможності.

Проведено аналіз сучасного стану та ефективності кредитної діяльності АТ «Банк Альянс» у 2015-2019 рр., а також досліджено показники ефективності кредитної діяльності з позицій дохідності та прибутковості.

Обґрунтовано необхідність удосконалення оцінки ефективності кредитної діяльності банків.

Надано пропозиції щодо підвищення ефективності кредитної діяльності банків у розрізі організаційної, методичної та аналітичної складових процесу управління кредитним ризиком.

Висновки, викладені в роботі, обґрунтовані шляхом проведення відповідних теоретичних узагальнень, аналізу ряду теоретичних та практичних положень і відповідних розрахунків, що проілюстровано значною кількістю таблиць та рисунків.

У цілому випускн у кваліфікаційна робота Данівко С.І. відповідає вимогам щодо написання кваліфікаційних робіт, ґрунтується на проведенні власних досліджень з використанням публічної звітності та інших матеріалів банку і заслуговує позитивної оцінки. Рекомендації, зазначені в випускній кваліфікаційній роботі можуть бути використані в практичній діяльності банку.

Рецензії на ВКР

Козарезенко Людмила Володимирівна
Пн 30.11.2020 15:09
Кому: Белянко Лідія Леонідівна

Випускн у кваліфікаційна робота

студентки Київського національного торговельно-економічного університету 2 курсу 3м групи спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» спеціалізації «Банківська справа» Данівко С.І. на тему «Оцінювання ефективності кредитної діяльності банку» рекомендується до захисту в ЕК

Рецензент,
д.е.н., професор кафедри
фінансів КНТЕУ Л. В. Козарезенко

Київський національний торговельно-економічний університет

Кафедра банківської справи

РЕФЕРАТ

ВИПУСКНОЇ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ НА ТЕМУ: Оцінювання ефективності кредитної діяльності банку

Студентки 2 курсу 3м групи
спеціальності 072 «Фінанси,
банківська справа та
страхування»
спеціалізації «Банківська
справа»

Данівко Соломії
Іванівни

Науковий керівник
канд. екон. наук

Белянко Лідія
Леонідівна

Гарант освітньої програми
д-р екон. наук,
доцент, професор

Шульга Наталія
Петрівна

Київ – 2020

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Структура та обсяг роботи. Випускна кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків та пропозицій, списку використаних джерел (37 найменувань) та 11 додатків. Повний обсяг роботи становить 55 сторінки, у т.ч. список використаних джерел – 5 сторінки, додатки – 11 сторінки. Робота містить 10 таблиць, 2 рисунка.

Публікації. За результатами виконання випускної кваліфікаційної роботи опубліковано 1 статтю: «Сутність та оцінка ефективності кредитної діяльності банку» //Бізнес-процеси у кредитно-фінансових установах / відп. ред. Н.П. Шульга. – К.: Київ. нац. торг. - екон. ун-т, 2020. – 363 с. (С.426 с)

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У Вступі обґрунтовано актуальність теми наукового дослідження, визначено мету та завдання, наведено дані про об'єкт та предмет дослідження.

У першому розділі «Сутність та критерії оцінювання ефективності кредитної діяльності банку» розглянуто теоретичні та практичні аспекти оцінювання ефективності кредитної діяльності банку, зокрема, досліджено сутність та особливості кредитної діяльності, визначено критерії її ефективності у банках у розрізі трьох площин: дохідності та прибутковості кредитної діяльності; ризиковості (оцінка впливу кредитного, процентного та валютного ризиків) та конкурентоспроможності.

У другому розділі «Дослідження ефективності кредитної діяльності в АТ «Банк Альянс» проведено аналіз сучасного стану та ефективності кредитної діяльності АТ «Банк Альянс» у 2015-2019 рр. з позицій дохідності та прибутковості.

У третьому розділі «Шляхи підвищення ефективності кредитної діяльності банку» надано пропозиції щодо підвищення ефективності кредитної діяльності банків у розрізі організаційної, методичної та аналітичної складових процесу управління кредитним ризиком.

ВИСНОВКИ

Оцінка ефективності кредитної діяльності банків є важливим аспектом їх функціонування, що виражається в аналізі співвідношення очікуваного доходу й можливого ризику.

Удосконалення оцінки ефективності кредитної діяльності у вітчизняних банках повинно бути пріоритетним та стратегічним напрямом, що сприятиме підвищенню рівня фінансової стабільності банківського сектору України.

Кредитний портфель АТ «Банк Альянс» у 2019 році склав 2 347 173 тис.грн., збільшився на 40% порівняно з 2018 роком (1 398 873 тис. грн.).

Найбільшу частку у кредитуванні займає кредитування юридичних осіб. Це зумовлене тим, що АТ "БАНК АЛЬЯНС" - спеціалізується на обслуговуванні корпоративного сегмента (підприємств малого та середнього бізнесу). Кредитний портфель банку характеризується концентрацією на оптових торгових компаніях, що продають головним чином хімічну продукцію, газ і споживчі товари, а також на компаніях, що надають транспортні послуги, зокрема, у напрямку авіаперевезень, а також компаніях, які здійснюють сільськогосподарську діяльність. Узагальнивши, банк демонструє позитивну динаміку своєї кредитної діяльності. Обсяг кредитного портфеля банків відносно активів збільшується. Банк збільшив обсяг кредитів від 2015 р. на 2 261 903 тис.грн, і на кінець 2019 року становить 2 347 173 тис.грн. Банк використовує забезпечені кредити в основному це кредити забезпечені нерухомим майном.

З метою оптимізації кредитної діяльності банків України та підвищення оцінки її ефективності вважаємо за доцільне навести наступні пропозиції:

- комплексне використання різних способів оцінювання індивідуального кредитного ризику щодо кожного позичальника, що дає можливість правильно визначити сукупний кредитний ризик комерційного банку загалом;
- подальше поліпшення всіх аспектів кредитної діяльності, оптимізація організаційної структури задля забезпечення якісно нової системи управління банком;
- застосування комплексного програмно-цільового підходу до планування діяльності банківської установи;
- оптимізація кредитних вкладень за рівнем галузевого ризику з урахуванням потенційної ефективності;
- поліпшення маркетингової діяльності (насамперед, шляхом встановлення оптимальних кредитних ставок та залучення нових клієнтів);
- посилення кредитного моніторингу;
- застосування диверсифікації та лімітування;
- впровадження нових перспективних форм кредитування;
- покращення методики оцінювання кредитоспроможності позичальників, забезпечення дотримання принципів, пов'язаних з умовами банківського кредитування, здійснення адаптації міжнародного досвіду кредитування до української банківської практики.

АНОТАЦІЯ

Данівко С.І. «Оцінювання ефективності кредитної діяльності банку (за матеріалами АТ «Банк Альянс», м. Київ)». – Рукопис.

Випускна кваліфікаційна робота за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» спеціалізацією «Банківська справа». – Київський національний торговельно-економічний університет. – Київ, 2020.

Випускна кваліфікаційна робота розкриття методичних питань оцінки ефективності кредитної діяльності банку. Представлена робота дозволяє дослідити методичні аспекти оцінювання кредитної діяльності банку а також розглянути пропозиції щодо підвищення ефективності кредитної діяльності банків у розрізі організаційної, методичної та аналітичної складових процесу управління кредитним ризиком.

Ключові слова: кредитна діяльність, ефективність кредитної діяльності, прибутковість, дохідність, кредитний ризик.

ABSTRACT

Danivko S.I. "Evaluation of the effectiveness of the bank's lending activities (based on the materials of JSC" Bank Alliance ", Kyiv)".

Graduation thesis in the specialty 072 "Finance, Banking and Insurance" specialization "Banking". - Kyiv National University of Trade and Economics. - Kyiv, 2020.

Graduation qualification work on the disclosure of methodological issues for assessing the effectiveness of the bank's lending activities. The presented work allows to investigate the methodological aspects of assessing the credit performance of the bank and to consider proposals for improving the efficiency of credit activities of banks in terms of organizational, methodological and analytical components of the credit risk management process.

Key words: credit activity, efficiency of credit activity, profitability, profitability, credit risk.

27.11.2020

Результаты проверки - Антиплагиат

ПОЛЬЗОВАТЕЛЬ
danilko.solemya@ukr.net

БАЛЛОВ
0

ТАРИФ
Бесплатный доступ (0/0)

МОДУЛИ И КОЛЛЕКТИ
Подключено: 1 смотр

[ГЛАВНАЯ](#) [КАБИНЕТ](#)

Оригинальность 73,34% Занимствования 26,66% Цитирования 0% Самоцитиров

[Полный отчет](#)

[Краткий отчет](#)

[История отчетов](#)

[РАСПЕЧАТАТЬ](#)

[ВЫГРУЗИТЬ](#)

[СО](#)

Свойства документа

Начало загрузки: 28.11.2020 00:37:18

Длительность загрузки: 00:00:01

Символов в тексте: 91758

Слов в тексте: 10953

Число предложений: 635

Размер текста: 90 кБ

Параметры проверки

Статистика по документу

[ГЛАВНАЯ](#)

[ИСТОРИЯ ОБНОВЛЕНИЙ](#)

[ПОМОЩЬ](#)

[КОНТАКТЫ](#)

[Сайт для корпоративных клиентов](#)

[Пользовательское соглашение](#)

[Соглашение об обработке персональных данных](#)

АО "Антиплагиат" 2005-20

<https://users.antiplagiat.ru/report/summary/4?v=1&c=1>

1/1

Київський національний торговельно-економічний університет

Кафедра банківської справи

ВИПУСКНА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

Оцінювання ефективності кредитної діяльності банку

Студентки 2 курсу 3мз групи спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» спеціалізації «Банківська справа»

Данівко Соломії
Іванівни

Науковий керівник
канд. екон. наук

Белянко Лідія
Леонідівна

Гарант освітньої програми
д-р екон. наук
професор

Шульга Наталія
Петрівна

Київ – 2020

ЗМІСТ

ВСТУП

РОЗДІЛ 1. СУТНІСТЬ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ КРЕДИТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКУ

РОЗДІЛ 2. ДОСЛІДЖЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ КРЕДИТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В АТ «БАНК АЛЬЯНС»

2.1. АНАЛІЗ ОБСЯГІВ ТА СТРУКТУРИ КРЕДИТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКУ

2.2. АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ КРЕДИТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКУ

РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ КРЕДИТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКУ

3.1. НАПРЯМКИ УДОСКОНАЛЕННЯ ОЦІНЮВАННЯ КРЕДИТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКУ

3.2. ПРОПОЗИЦІЇ ЩОДО ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ КРЕДИТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКУ

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

ДОДАТКИ

ВСТУП

Актуальність теми. Сучасний стан вітчизняної банківської системи характеризується високою часткою непрацюючих кредитів у сукупному кредитному портфелі, що, в свою чергу, суттєво послаблює фінансову стійкість банківського сектору. Водночас, таке становище сигналізує про наявність нерозкритих проблем як теоретичного, так і практичного характеру, що негативно може позначитися на розвитку кредитування в Україні. Безперервне загострення конкуренції на ринку банківських послуг та зменшення можливостей отримувати надприбутки від кредитних вкладень зумовлює посилення вимог до оцінки ведення кредитної діяльності у банках. Отже, високої актуальності набуває, насамперед, аналіз кредитної діяльності банків та оцінка її ефективності, спрямована на оптимізацію кредитного портфеля та досягнення раціонального співвідношення між прибутковістю та ризиковістю кредитних операцій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження теоретичних та практичних засад організації кредитної діяльності та оцінки її ефективності у банках знайшли своє відображення в численних працях закордонних та вітчизняних учених, серед яких: Блюмфілд К.Ф., Міллер Р. Л., Васюренко О.В. [1], Вовчак О.Д. [2], Волохов В.І. [3], Дзюблюк О.В. [4], Лисенок О.В. [5;6], Островська Н.Л [7], Прийдун Л.М. [4], Росола У.В.[8], Сєрик Ю.В. [9], Сидоренко В.А. [10], Щока Н.І. [8], Ярмолюк М.С. [8] та інші.

Метою роботи є дослідження теоретичних засад та практичних аспектів оцінювання ефективності кредитної діяльності банку та шляхів його підвищення.

Для досягнення цієї мети були сформульовані такі **завдання**:

- розкрити теоретичні та практичні аспекти оцінки ефективності кредитної діяльності банку;
- провести аналіз сучасного стану кредитної діяльності АТ «Банк Альянс»;
- дослідити показники ефективності кредитної діяльності АТ «Банк Альянс»;
- обґрунтувати необхідність удосконалення оцінки ефективності кредитної діяльності банків;
- розробити рекомендації щодо підвищення ефективності кредитної діяльності банків.

Об'єктом дослідження є процес оцінки ефективності кредитної діяльності банку. Предметом є методичні засади оцінювання ефективності кредитної діяльності банку.

Методи дослідження. Теоретико-методологічну основу дослідження становлять праці науковців. У процесі дослідження був застосований комплекс методів, до якого входять діалектичний метод, системний підхід до вивчення кредитної діяльності банків, метод аналізу і синтезу, метод експертних оцінок, статистичний метод.

Інформаційною базою дослідження є законодавчі і нормативні акти з питань кредитної діяльності банків, офіційні дані Національного банку України, Державної служби статистики України, фінансова звітність комерційних банків, наукова та навчальна література, публікації, Інтернетресурси, аналітичні дослідження, власні розрахунки.

Особистий внесок магістра. Випускна кваліфікаційна робота є самостійним дослідженням автора.

Публікації. Окремі результати дослідження знайшли відображення в науковій статті: Сутність та оцінка ефективності кредитної діяльності банку

//Бізнес-процеси у кредитно-фінансових установах / відп. ред. Н.П. Шульга. –
К.: Київ. нац. торг. - екон. ун-т, 2020. – 363 с. (С.426 с)

Обсяг та структура роботи. Робота складається з 3 розділів, вступу, висновків, списку використаних джерел та додатків. Обсяг роботи складає 48 сторінок. В роботі представлено 10 таблиць, 2 рисунка, 11 додатків та використано 37 наукових джерел.

РОЗДІЛ 1

СУТНІСТЬ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ КРЕДИТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКУ

Кредитування є пріоритетною економічною функцією банків. Від того, наскільки добре банки реалізують свої кредитні функції, багато в чому залежить економічний стан регіонів, що ними обслуговуються. Банківські кредити сприяють появі нових підприємств, збільшенню кількості робочих місць, будівництву об'єктів соціального та культурного призначення, а також забезпечують економічну стабільність.

У сучасних трансформаційних умовах розвитку економіки банківське кредитування виконує основну роль у процесі перерозподілу капіталу, адже банківський кредит забезпечує рівновагу між тимчасово вільними коштами та обсягами ресурсів. Кредитна діяльність займає провідну нішу у загальній сукупності банківських операцій, адже доходи від цієї діяльності є основним джерелом одержання прибутку банку[16].

Сучасний стан банківської системи характеризується наявністю в портфелях окремих банків великої частки простроченої заборгованості. Тому сьогодні значна увага менеджерів банку повинна концентруватися на аналізі та оцінці ефективності кредитної діяльності банку з метою пошуку шляхів досягнення оптимального співвідношення між прибутковістю та ризикованістю[36].

У науковій літературі вчені по-різному трактують сутність кредитної діяльності банку (Дод.А). На думку Островської Н.Л, «кредитна діяльність банку – це комплекс дій, спрямованих, окрім безпосередньої організації кредитного процесу, на досягнення високої ефективності кредитних вкладень, задоволення попиту на кредитні послуги, мінімізацію кредитного ризику та формування стійких конкурентних переваг у кредитній сфері» [13].

В свою чергу, Вовчак О.Д. є прихильницею стратегічного підходу, наголошуючи, що «кредитна діяльність банку – це система заходів комерційного банку в сфері кредитування його клієнтів, що здійснює банк для реалізації своєї загальної стратегії в певному періоді часу» [6].

Загалом, варто відзначити, що кредитна діяльність банку характеризується такими основними особливостями:

- 1) є однією із основних форм забезпечення розвитку банку у створенні умов для безперервного руху грошових потоків. Завдання та масштаби кредитної діяльності банку визначаються місією та стратегією розвитку банку, його кредитною політикою;
- 2) здійснюється постійно, оскільки сучасні банки є основними фінансовими посередниками на ринку фінансових послуг;
- 3) її прибутковість полягає в отриманні відповідних процентів за надані банком послуги;
- 4) створює кредитні продукти та послуги, вартість яких регулюється банком та інструментами грошово-кредитної політики;
- 5) генерує різні види ризиків, зокрема кредитний, ризик ліквідності, валютний, процентний, ринковий [12].

Кредитна діяльність банку охоплює наступні етапи: організаційне забезпечення кредитної діяльності; формування кредитних ресурсів банку; здійснення кредитних операцій; управління ризиками кредитної діяльності банку; моніторинг та контроль кредитної діяльності [2,3].

Зауважимо, що кредитна діяльність банків України на сьогодні займає вагоме місце, про що свідчать дані, представлені на рис.1.1.

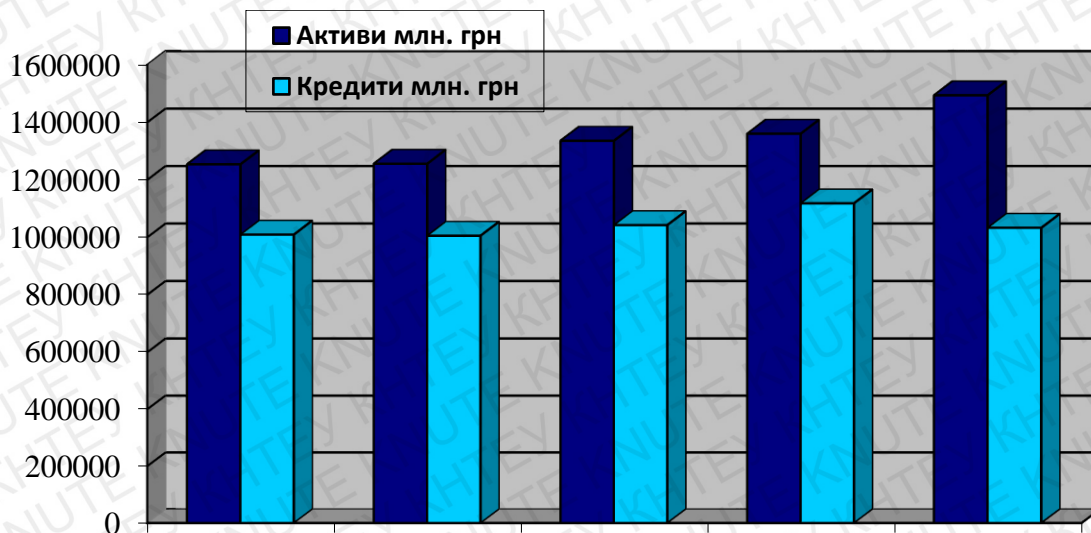

Рис. 1.1. Обсяги кредитного портфеля та сукупних активів банків України у 2015-2019рр.*

* побудовано автором за даними [32,34]

Так, питома вага кредитного портфеля в сукупних активах банків України протягом останніх років коливається у межах від 67,2 до 82,2% (Дод Б). Отже, кредитна діяльність дійсно залишається пріоритетною поряд з іншими банківськими операціями, генерує як найбільші прибутки, так і найбільші ризики.

Ефективність кредитної діяльності є необхідним та вирішальним фактором стабільності банків. У структурі балансу банку кредитний портфель розглядається як єдине ціле та складова частина активів, що має свій рівень доходності та ризику. Тому для успішного кредитування банки мають сформувати та реалізувати ефективну систему управління кредитним портфелем[4].

Одним з важливих аспектів кредитної діяльності є її ризиковість. Ризики, притаманні операціям з кредитним портфелем, являють собою одну з найсуттєвіших банківських загроз, оскільки більшість банкрутств обумовлено неповерненням позичальниками кредитів та непродуманою політикою банку у сфері ризиків. Варто зауважити, що саме кредитний ризик займає першу позицію у річних звітах НБУ з фінансової стабільності [32,34].

На думку В.І. Волохова, в економічній літературі відсутнє чітке визначення категорії «ефективність кредитної діяльності». У дослідженні кредитного процесу банків вчений зазначає, що його формують кредитні операції, передумовою яких є відповідні організаційно-технологічні та матеріально-технічні заходи, без яких здійснення вказаних операцій неможливе [7].

На думку таких науковців, як Росола У.В., Щока Н.І., Ярмолук М.С. ефективність кредитної діяльності банку – це здатність банку забезпечити таку організацію кредитного процесу, за якого здійснюватиметься найраціональніше використання кредитних ресурсів для досягнення максимального рівня доходу від кредитних операцій при найменшому рівні їх ризиковості [30].

Сидоренко В.В. відзначає, що ефективним кредитним процесом у комерційному банку варто вважати такий стан ініціювання й складання кредитних заявок, ідентифікації позичальників, кредитного ухвалення, адміністрування кредиту (лімітування, зберігання документації, виплату коштів, звітування про порушення), руху кредитного потоку, управління кредитним ризиком, який дає змогу досягти максимальної рентабельності кредитної діяльності за збереження ліквідності та фінансової звітності банківських установ і банківської системи загалом.

До критеріїв ефективності кредитної діяльності можна віднести:

- рівень кредитного ризику;
- стан управління кредитним портфелем;
- ефект від інвестування в кредитну заборгованість;
- ступінь захисту інтересів кредиторів та позичальників;
- величина знецінення кредитної заборгованості банку;
- рівень оптимізації інституціональних умов, структури банківської системи та кредитної інфраструктури, ресурсного покриття діяльності банківських установ і їх конкурентоспроможності;

- ступінь задоволення потреб різних категорій позичальників у кредитних ресурсах, наданих на прийнятних для них умовах[27].

Якість кредитного портфеля відзначається складністю оцінки, оскільки на неї впливає дуже багато факторів, котрі не завжди піддаються кількісному оцінюванню, а методологія розрахунку, в свою чергу, часто може відрізнятись. Кожен окремий банк, який опирається на власну кредитну політику, використовує різні способи для оцінювання рівня проблемної заборгованості та управління ним. Розроблення ефективної системи управління кредитними операціями та правильна організація банківського кредитування забезпечують фінансову стабільність та надійність комерційних банків. Саме тому одними з найважливіших завдань управління кредитною діяльністю є формування та аналізування кредитного портфеля комерційних банків [11,29].

Формування системи показників ефективності кредитної діяльності в банку має відбуватися за такою схемою:

- визначення показника ефективності кредитної діяльності;
- затвердження планових (порогових) значень показника кредитної діяльності;
- з'ясування можливого діапазону зміни показника кредитної діяльності;
- визначення формули розрахунку показника кредитної діяльності чи способу отримання показника;
- затвердження документів, що використовуються для розрахунку показника кредитної діяльності [10].

Ряд вітчизняних науковців, серед яких Васюренко О. В., Лисенок О.В стверджують, що ефективність кредитної діяльності банку доцільно розглядати у трьох площинах: дохідність та прибутковість кредитної діяльності; ризиковість (оцінка впливу кредитного, процентного та валютного ризиків) та конкурентоспроможність [1,19] (Дод В).

Отже, у першій площині, дохідність кредитної діяльності є універсальним показником, що характеризує ефективність вкладень у кредитні операції і показує, скільки банк отримує доходів з кожної гривні, вкладеної саме в кредитні операції. Його застосування дає змогу зробити порівняльний аналіз ефективності різних видів банківських операцій (операцій з цінними паперами, з валютою, лізингові операції тощо) і оптимізувати напрями використання банківських ресурсів, віддаючи пріоритети найдохіднішим видам діяльності. Прибутковість кредитної діяльності показує, скільки отримано прибутку від кредитних операцій на кожну гривню, вкладену в кредитні операції. Зростання показника прибутковості кредитних операцій вищими темпами порівняно зі зростанням показника дохідності кредитних операцій свідчить про підвищення ефективності кредитних вкладень [14].

У межах другої, площини ризиковості, оцінка кредитного ризику може здійснюватися на рівнях як кредитного портфеля в цілому, так і окремого позичальника. Визначення рівня ризику кредитного портфеля може бути здійснено за допомогою розрахунку коефіцієнта прострочених кредитів, питомої ваги безнадійних кредитів [8]. Також може проводитись аналіз чутливості кредитного портфелю банку до змін факторів ризику і обчислення максимальних втрат. Аналіз чутливості оцінює безпосередній вплив на портфель активів банку змін заданого фактора ризику (наприклад, зростання або зниження обмінного курсу національної валюти). Результати аналізу допомагають виявити ризики і слабкі сторони кредитного процесу і розробити відповідні коригувальні дії [11,12].

Для оцінки ефективності кредитної діяльності банків України варто використовувати також ряд наступних якісних та кількісних показників, які характеризують третю площину – конкурентоспроможність: ступінь виконання планових параметрів кредитної діяльності, кількість залучених позичальників і лояльність клієнтів банку, ефективність здійснюваних

банком у процесі кредитної діяльності змін, успішність освоєння позичальниками отриманих коштів, кількість повторних звернень клієнтів, кількість скарг чи нарікань клієнтів, час обробки запитів, успішність розрахунку за борг тощо. Це зумовлено тим, що система показників ефективності, яка включає лише фінансові показники, не може повною мірою характеризувати всі аспекти здійснення в банку кредитної діяльності, дати відповідь на запитання, чому позичальник надав перевагу саме даному банку чи, навпаки, відмовився від його послуг.

Досить важливим є те, що від виваженої кредитної діяльності певною мірою залежать показники дохідності, прибуткової та ліквідності банку, а також його економічні коефіцієнти та нормативи, які покликані забезпечити його фінансову стійкість. Загалом прибутковість банку оцінюється показниками ROE - прибутковість капіталу та ROA - прибутковість активів, а показником ризику банку слугує мультиплікатор капіталу. Показник мультиплікатора капіталу (МК) – це відношення середніх активів до власного капіталу банку, чим вищим є значення мультиплікатора капіталу, то вищим буде й ризик. Що вищий прибуток, то така структура схильна до більшого ризику банківського балансу. Оцінка ефективності кредитної діяльності банку визначається дохідністю кредитного портфеля та прийнятим банком кредитним ризиком, рівень якого суттєво може збільшитись у періоди економічних криз. Якщо цьому приділяли недостатньо уваги, то це призведе до зростання проблемної заборгованості, переоцінка знижує прибутковість за рахунок надмірного резервування. Тому в сучасних умовах важливе практичне значення має ефективна організація управління проблемними активами банків [37].

Отже, ефективність кредитної діяльності банку залежить від виваженої відповідності трьох її складових: дохідності та прибутковості, забезпечення прийняттого рівня ризиковості та конкурентоспроможності. Якщо кожен із

них має позитивне значення, то можна стверджувати, що кредитна діяльність банку є ефективною.

Оцінка ефективності кредитної діяльності банків є важливим аспектом їх функціонування, що виражається в аналізі співвідношення очікуваного доходу й можливого ризику. Ефективність кредитного процесу – багатовимірне явище. А відтак, в управлінні ефективністю кредитної діяльності у банках треба керуватися різноманітними критеріями і показниками у таких напрямках, яких дохідність та прибутковість, ризиковість, конкурентоспроможність. Удосконалення оцінки ефективності кредитної діяльності у вітчизняних банках повинно бути пріоритетним та стратегічним напрямом, що сприятиме підвищенню рівня фінансової стабільності банківського сектору України.

РОЗДІЛ 2

ДОСЛІДЖЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ КРЕДИТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В АТ «БАНК АЛЬЯНС»

2.1. Аналіз обсягів та структури кредитної діяльності

Пропонуємо розглянути частку кредитного портфеля АТ «Банк Альянс» серед групи банків України з приватним капіталом за період 2017-2019 рр. (табл. 2.1)

Таблиця 2.1.

Питома вага кредитного портфеля АТ «Банк Альянс» серед групи банків України з приватним капіталом станом на 31.12.2019 р*

	2017 р		2018 р		2019 р	
	Обсяг Тис.грн	Частка %	Обсяг Тис.гр н	Частка %	Обсяг Тис.грн	Частка %
Надані кредити у АТ «Банк Альянс»	430858	0,3	139887 3	1	2347173	2
Усього наданих кредитів	125269959	100	135715 351	100	142140116	100

*Примітка: розраховано автором за джерелами [33,35]

За досліджуваний період ми можемо спостерігати тенденцію до зростання частки наданих кредитів АТ «Банком Альянс» серед групи банків України з приватним капіталом. Частка наданих кредитів серед банків зросла до 2 % у порівнянні з 2017 роком (0,3 %) та 2018 роком (1%).

Безумовно це пов'язано з розширенням кредитної діяльності банком. Від початку даного періоду Банк активізував свою кредитну діяльність та збільшив обсяг кредитів, який на кінець 2019 року становить 2 347 173 тис.грн.

Розглянемо детальніше кредитну діяльність комерційного банку на прикладі АТ «Банк Альянс» (на основі фінансової звітності за 2015-2019 рр). (Додатки Д,Е,Ж,К,Л) Кредитний портфель АТ «Банк Альянс» у 2019

році склав 2 347 173 тис.грн., збільшився на 40% порівняно з 2018 роком (1 398 873 тис. грн.).

У табл. 2.2 подано динаміку кредитів клієнтам АТ «Банк Альянс» (до вирахування резерву на покриття збитків від знецінення).

Таблиця 2.2

Динаміка кредитів та заборгованості клієнтів АТ «Банк Альянс» станом на 31.12.2019 р*

*

Назва	2015р тис.гр н	2016 р тис.г рн	2017р тис.грн	2018 р тис.г рн	2019р тис.грн	Абсолютне відхилення тис.грн				Темп приросту %			
						2016 р	2017 р	2018 р	2019 р	2016 р	2017р	2018 р	2019 р
Кредити надані юридичним особам	96365	190742	448261	1431360	2354952	94377	254519	983099	923592	97,9	135	68,7	64,5
Вимоги придбані за операціями факторингу	-**	-	-	-	69197	-	-	-	-	-	-	-	-
Іпотечні кредити фізичним особам	-	-	-	-	5354	-	-	-	-	-	-	-	-
Кредити надані фізичним особам	227	154	3394	34517	20044	-73	3240	31123	-14473	-32,2	210,1	917	-41,9
Усього кредитів	85270	184332	451655	1465877	2329000	99062	267323	1014222	863123	116,2	145	224,6	58,9

*Примітка: розраховано автором за Додатками М,П,Р,С,Т

**Дані відсутні у річній фінансовій звітності

З табл. 2.2 видно, що протягом майже всього періоду моніторингу обсягів наданих кредитів юридичним особам та фізичним особам мали тенденцію до збільшення. Лише у 2016 році обсяг кредитів наданих фізичним особам зменшився на 73 тис.грн. Відзначимо, що обсяг кредитів наданих юридичним особам у 2015 році склав 96365 тис. грн., у 2018 році вони становили 1 431 360 тис. грн., а у 2019 році вони збільшились,

склавши 2354952 тис. грн. Бачимо, що у 2019 році у порівнянні з 2018 роком обсяг збільшився 64,5 %, або на 923592 тис. грн.

Щодо кредитів наданих фізичним особам, то позитивної динаміки ми не спостерігаємо. У 2016 р, та 2019 р отримали від'ємне значення відхилення та відповідно проросту(у 2016 році обсяг зменшився на 32,2 %, у 2019 р – 41,9%). Сума наданих кредитів фізичним особам у 2018 році збільшилась у 9 разів або на 31 123 тис грн. і у 2017 році на 3 240 тис грн.. У 2019 банк надав кредитів фізичним особам на 14 473 тис грн.. менше, ніж у попередньому році.

Варто відмітити, що у 2019 році банк почав надавати такі нові кредитні послуги як, вимоги придбані за операціями факторингу, іпотечні кредити фізичним особам.

Узагальнюючи, можна відмітити, що загальний обсяг наданих кредитів (до вирахування резерву на покриття збитків від знецінення) має додатне значення. У 2018 році збільшився на 104 222 тис грн. Проте у 2019 році сума наданих кредитів сягнула 863 123 тис грн. Темп приросту отримав значення 58,9 %. Це свідчить про позитивну тенденцію росту.

Пропонуємо детальніше дослідити структуру кредитів та заборгованості клієнтів АТ «Банк Альянс» (показники табл. 2.3)

Таблиця 2.3

**Структура кредитів та заборгованості клієнтів АТ «Банк Альянс» за
станом на 31.12.2019 р.***

Назва	2015 р тис.грн	2016 р тис.грн	2017 р тис.грн	2018 р тис.грн	2019 р тис.грн	Частка %				
						2015р	2016р	2017 р	2018р	2019 р
Кредити надані юридичним особам	96365	190742	448261	143136 0	2354952	99,8	99,9	99,2	97,6	96,2
Вимоги придбані за операціями факторингу	-**	-	-	-	69197	-	-	-	-	2,8
Іпотечні кредити фізичним особам	-	-	-	-	5354	-	-	-	-	0,2
Кредити надані фізичним особам	227	154	3394	34517	20044	0,2	0,1	0,8	2,4	0,8
Усього кредитів	96592	190896	451655	146587 7	2449547	100	100	100	100	100

*Примітка: розраховано автором за джерелами [33]

**Дані відсутні у річній фінансовій звітності

Аналіз показав, що найбільша питома вага у структурі кредитів належить кредитам наданим юридичним особам (у 2015-2016р – 99,8-99,9 %, у 2017 році вони становлять 99,2%, у 2018 році – 97,6%, у 2019 році – 94,9%). Частка кредитів наданих фізичним особам утримується приблизно на одному рівні, проте у 2018 році показник зріс до 2,4 % (у 2017 році – 0,8%).

У 2019 році з появою нових видів кредитних операцій, спостерігаємо, що Вимоги придбані за операціями факторингу займають 2,8 %. Іпотечні кредити фізичним особам – 0,2 %.

Отже, найбільшу частку у кредитуванні займає кредитування юридичних осіб. Це зумовлене тим, що АТ "БАНК АЛЬЯНС" - спеціалізується на обслуговуванні корпоративного сегмента (підприємств малого та середнього бізнесу).

Далі розглянемо динаміку та структуру забезпечених та незабезпечених заставою кредитів АТ «Банк Альянс» з 2015 року по 2019 рік (табл.2.4 та рис.2.1)

Таблиця 2.4

Структура кредитів та заборгованості клієнтів АТ «Банк Альянс» в розрізі видів забезпечення станом на 31.12.2019 р*

	2015 р тис.грн	2016р тис.грн	2017р тис.грн	2018 р тис.грн	2019 р тис.грн	Частка %				
						2015р	2016р	2017р	2018р	2019р
Незабезпечені кредити	-**	-	4283	277624	641811	-	-	1	19	26,2
Кредити забезпечені грошовими коштами	-	-	-	195109	158069	-	-	-	13,3	6,5
Нерухомим майном	92910	145700	197924	354276	453940	96,2	76,3	43,8	24,2	18,5
Майном житлового призначення	18	-	-	15138	32107	0,02	-	-	1	1,3
Гарантіями і поруками	-	-	-	2223	123232	-	-	-	0,2	5
Іншими активами	3682	45196	249448	636646	1072495	3,6	23,7	55,2	42,3	43,4
Усього кредитів	96610	190896	451655	1465877	2449547	100	100	100	100	100

* Примітка: розраховано автором за Додатками М,П,Р,С,Т

** Дані відсутні у річній фінансові звітності

Частка незабезпечених кредитів значно зростає протягом аналізованого періоду. У 2015-2016 роках усі кредити були забезпечені а, у 2017 р – лише 1 %, 2018 р – 19%, у 2019 році – 26,2%.

Вагомі частки серед видів забезпечених кредитів мають кредити забезпечені нерухомим майном (2015 р – 96,2%, 2016-76,3 %, 2017 р – 43,8%, 2018 р – 24,2 %, 2019 р – 18,5%) та кредити забезпечені іншими активами (2015 р-23,7%, 2016 -23,7 %, 2017 р – 55,2 % , 2018 р- 42,3 %, 2019 р -43,4 %).

У 2018 - 2019 роках, АТ «Банк Альянс» почав надавати кредити забезпечені майном житлового призначення та гарантіями і поруками. У 2018 році такі кредити займають 1 % та 1,3%, у 2019 році – 0,2 % та 5%.

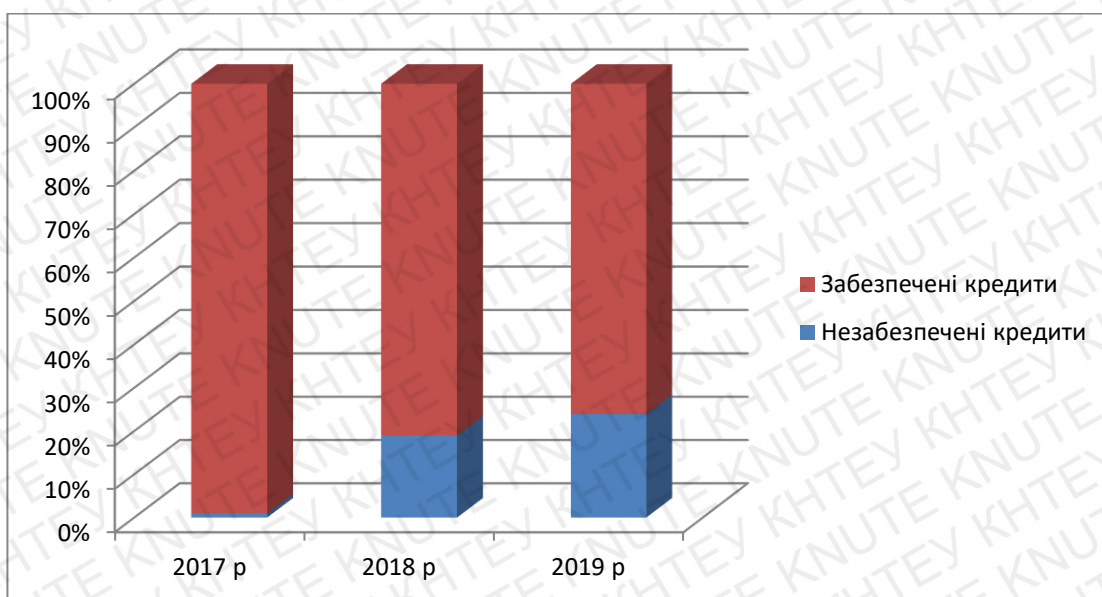

Рис 2.1 Структура кредитних ресурсів АТ «Банк Альянс» в розрізі видів забезпечення станом на 31.12.2019 р*

* Примітка: розраховано автором за Додатками М,П,Р,С,Т

Банк визначає ринкову вартість забезпечення у вигляді застави нерухомого майна, транспортних засобів, об'єктів у формі цілісного майнового комплексу, устаткування, біологічних активів, майнових прав на нерухоме майно, виробів, товарів, майбутнього урожаю, приплоду тварин, виходячи з оцінки такого майна, проведеної суб'єктом оціночної діяльності (проводиться не рідше одного разу на рік). У відповідності до вимог внутрішніх нормативних документів ринкова вартість забезпечення у вигляді грошових депозитів приймається як їх номінальна вартість; цінних паперів – ринкова вартість, яка визначається підрозділом по роботі з цінними паперами визначається як поточна справедлива вартість цінних паперів, включених до біржового реєстру для цінних паперів, що перебувають в обігу на фондових біржах. Якщо від дати останньої оцінки відбулися істотні зміни в умовах функціонування та фізичному стані

майна, що є предметом застави, та/або стані ринку подібного майна, Банк проводить переоцінку такого майна незалежно від умов договору про надання кредиту та/або договору застави.

Розглянемо структуру кредитів та заборгованості клієнтів АТ «Банк Альянс» в розрізі видів економічної діяльності за період 2015-2019 роки у табл. 2.5.

Таблиця 2.5

Структура кредитів та заборгованості клієнтів АТ «Банк Альянс» в розрізі видів економічної діяльності станом на 31.12.2019 р*

Назва	2015р тис.грн	2016р тис.грн	2017р тис.грн	2018р тис.грн	2019р тис.грн	Частка %				
						2015 р	2016 р	2017 р	2018 р	2019 р
Діяльність у сфері інформаційних технологій	29925	-**	-	-	-	31	-	-	-	-
Будівництво	30020	29489				31	15			
Виробництво хімічних речовин і хімічної продукції	2742	3106	-	-	60986	3	2	-	-	2,91
Консультаційна діяльність	-	28571	-	-	49822	-	15	-		2,37
Роздрібна торгівля	-	-	42030	40580	41410	-	-	9,31	2,77	1,97
Операції з нерухомим майном	-	-	22553	-	40847	-	-	4,99	-	1,95
Виробництво інших транспортних засобів	-	32741	-	11033	37952	-	21	-	0,75	1,81
Водний транспорт	-	-	-	-	35258	-	-	-	-	1,69
Страхування, перестрахування	-	34291	-	-	-	-	18	-	-	-
Збирання, оброблення і видалення відходів	-	-	-	30100	33258	-	-	-	2,05	1,59
Виробництво гумових і пластмасових виробів	-	-	-	2061	13217	-	-	-	0,14	0,63
Складське господарство	-	35558	39761	4842	5042	-	18	8,80	0,33	0,24
Оптова та роздрібна торгівля автотранспортними засобами	32741	1309	106352	119869	4058	34	1	23,55	8,18	0,19
Оптова та роздрібна торгівля,	-	17317	-	-	-	-	9	-	-	-
Неспеціалізована оптова торгівля	-	1309	47717	194226	-	1	-	10,57	13,25	-

Продовження Табл. 2.5

Добування інших корисних копалин	-	-	70222	110501	-	-	-	15,55	13,25	-
Надання в оренду й експлуатацію нерухомого майна	-	3558	2815	8794	-	19	-	0,62	7,54	-
Інші	227	154	5393	146261	36739	0,9	0,5	1,19	9,98	1,75
Фізичні особи	937	948	3394	23484	28531	0,1	0,5	0,75	1,60	1,36
Усього кредитів	-	-	451655	1465877	2098059	-	-	100	100	100

*Примітка: розраховано автором за джерелами [33]

**Дані відсутні у річній фінансовій звітності

Кредитний портфель банку характеризується концентрацією на оптових торгових компаніях, що продають головним чином хімічну продукцію, газ і споживчі товари, а також на компаніях, що надають транспортні послуги, зокрема, у напрямку авіаперевезень, а також компаніях, які здійснюють сільськогосподарську діяльність.

Ризик концентрації кредитного портфеля (зосередження кредитних операцій в певній галузі чи групі взаємопов'язаних галузей або кредитування певних категорій клієнтів) Банк мінімізує через диверсифікацію кредитного портфеля, яка полягає у розподілі кредитів серед позичальників, які відрізняються один від одного як за характеристиками (розмір капіталу, форма власності), так і за умовами діяльності (галузь економіки, географічний регіон).

Отже, проаналізувавши обсяги та структуру кредитної діяльності АТ «Банк Альянс» можна зазначити, що банк демонструє позитивну динаміку своєї кредитної діяльності. Обсяг кредитного портфеля банків відносно активів збільшується. Банк збільшив обсяг кредитів від 2015 р. на 2 261 903 тис.грн, який на кінець 2019 року становить 2 347 173 тис.грн.

Найбільшу частку у кредитуванні займає кредитування юридичних осіб. Кредитний портфель банку зосереджений на оптових торгових компаніях. Банк використовує забезпечені кредити в основному це кредити забезпечені нерухомим майном.

2.2 Аналіз ефективності кредитної діяльності банку

Кредитна діяльність банку є одним із основоположних критеріїв, який відрізняє його від небанківських установ. У світовій практиці саме з кредитуванням пов'язана значна частина прибутку банку. Водночас кредитування є однією з найризикованіших операцій комерційного банку. Це пояснюється як самою природою кредиту, так і тим, що ця операція посідає чільне місце в балансах більшості комерційних банків.

В ринкових умовах проблема банківських ризиків набуває особливого значення, адже ефективність діяльності банків забезпечується саме тоді, коли прийняті ними ризики знаходяться під контролем і в межах їх фінансових можливостей. Кредитний ризик займає значне місце серед банківських ризиків, оскільки кредитування залишається найбільш динамічним видом банківських операцій. Це обумовлює необхідність розробки банками ефективного кредитного ризик-менеджменту, чого не можливо реалізувати без аналізу сутності кредитного ризику та визначення факторів, які впливають на нього[31].

Аналіз будь-яких операцій повинен завершуватись оцінюванням їх ефективності, тобто аналізом їх дохідності та рентабельності. Як зазначалося вище, питома вага доходу від кредитної діяльності банку традиційно найбільша в загальній структурі доходів банку[28].

Для початку пропонуємо провести аналіз процентного та комісійного доходу від кредитної діяльності АТ «Банк Альянс» (табл 2. 6; 2.7)

Таблиця 2.6

**Динаміка доходів від кредитної діяльності АТ «Банк Альянс» у
станом на 31.12.2019 р***

	2015р тис.рн	2016р тис. грн	2017р тис. грн	2018 р. тис грн	2019 р. тис грн	Абсолютне відхилення тис.грн				Темп приросту %			
						2016 р	201 7 р	2018 р	201 9 р	2016 р	201 7 р	2018 р	2019 р
Комісійні доходи від кредитної діяльності	83	2	132	926	1064	-81	130	794	138	-97,6	650 0	601,5	14,9
Усього комісійни х доходів	473	3671	3698 0	1155 27	1336 43	3198	333 09	7854 7	181 16	676,1	907	212,4	15,7
Процентн і доходи від кредитної діяльності	2763 2	2081 5	5375 0	2276 64	3748 12	-6817	329 35	1739 14	147 148	-24,7	158, 2	323,6	0,14
Усього процентн их доходів	3026 7	2741 8	6071 3	2373 19	3924 26	-2849	332 95	1766 06	155 107	-9,4	121, 4	290	65,4

*Примітка: розраховано автором за джерелами [33]

Проаналізувавши дані можна зробити висновок, що процентний дохід від кредитних операцій має щорічну тенденцію до зростання. Лише у 2016 році ми отримали від'ємний темп приросту – 24,7%, тобто банк недоотримав 6 817 тис грн. процентного доходу у порівнянні з попереднім періодом. У 2017 році дохід склав 53 750 тис грн., тобто зріс на 32 935 тис грн. або на 158.2 %. У 2018 році зріс на 173 914 тис грн. У 2019 році дохід досяг значення – 374 812 тис грн., збільшення відбулося на 0,14% .

Щодо комісійного доходу, то ситуація схожа, у 2016 році комісійний дохід від кредитних операцій знизився на 81 тис грн., але у наступних періодах показники приросту додатні. У 2017 році збільшення на 650 %, у

2017 році на 601,5 %. У 2019 році збільшення незначне – 138 тис грн., або 14,9%.

Щодо структури комісійного та процентного доходів від кредитних операцій, то найбільша частка у комісійному доході спостерігається у 2015 році – 17,4 %. У наступних періодах показники приблизно на одному рівні, 2016 р - 0,1 %, 2017 р – 0,4 %, 2018-2019 рр -0,8%.

Щодо процентного доходу, то кредитні операції займають найбільшу частку усього доходу. Протягом аналізованого періоду доходу, значення приблизно однакове, однак у 2017 році спостерігається найнижчий показник – 75,9 %.

Таблиця 2.7

**Структура доходів від кредитної діяльності АТ «Банк Альянс»
станом на 31.12.2019 р***

	2015 р. тис грн	2016 р. тис грн	2017 р. тис грн	2018 р. тис грн	2019 р. тис грн	Частка %				
						2015 р	2016 р	2017 р	2018 р	2019 р
Комісійні доходи від кредитної діяльності	83	2	132	926	1064	17,4	0,1	0,4	0,8	0,8
Усього комісійних доходів	473	3971	36980	115527	133643	100	100	100	100	100
Процентні доходи від кредитної діяльності	27632	20815	53750	227664	374812	91,3	75,9	88,5	95,9	95,5
Усього процентних доходів	30267	27418	60713	237319	392426	100	100	100	100	100

*Примітка: розраховано автором за джерелами [33]

Таким чином, основну частину доходів Банку складають процентні доходи, основною складовою якого є процентні доходи від кредитування корпоративних клієнтів (95,5 % від сукупного обсягу процентних доходів

Банку). Кредитування корпоративних клієнтів є пріоритетним напрямком розвитку. Стратегія розвитку корпоративного бізнесу передбачає фінансування в сегменті малого та середнього бізнесу по наступних перспективних напрямках економіки:

- агропромисловий комплекс;
- зовнішньоекономічна діяльність;
- машинобудування;
- нафтогазова промисловість;
- енергетика;
- транспорт та інфраструктура;
- переробна промисловість;
- оптова торгівля, у тому числі енергоносіями, мінеральними добривами тощо;
- медичні послуги;
- сервісні компанії, які надають послуги в вищеназваних галузях.

У 2019 році продовжилось зростання портфелю документарного бізнесу Банку. У сегменті послуг з надання гарантій, Банк здійснює випуск тендерних гарантій, гарантій виконання договорів, гарантій платежу, гарантій повернення авансового платежу, платіжних гарантій ІАТА. Частка комісійних доходів за напрямком документарного бізнесу є найбільш суттєвою в структурі комісійних доходів та складає 41% від сукупного обсягу комісійних доходів, або 8% від сукупного обсягу доходів Банку[33].

Розглянемо дохідність та прибутковість кредитних операцій а також їх динаміку протягом 2015 - 2019 рр. у табл. 2.8.

**Аналіз дохідності та прибутковості кредитної діяльності
АТ «Банк Альянс» станом на 31.12.2019 р***

Назва	2015 р грн	2016 р грн	2017 р	2018 р грн	2019 р грн	Абсолютне відхилення тис.грн				Темп приросту %			
						2016 р	2017р	2018 р	2019р	2016р	2017 р	2018 р	2019р
Коефіцієнт дохідності банківського кредитного портфеля	1,3	1,4	3,8	3,3	1,8	0,1	2,4	-0,5	-1,5	7,7	171,4	- 13,2	-45,5
Коефіцієнт прибутковості кредитного портфеля	1,3	1,1	3,7	3,2	2,2	-0,2	3,6	-0,5	1	-66,7	236	- 13,5	-31,3

*Примітка: розраховано автором за джерелами [33]

Розрахувавши дані показники та їх динаміку, ми спостерігаємо, що значення показника дохідності, який характеризує ефективність вкладень у кредитні операції і показує, скільки банк отримує доходів з кожної гривні, вкладеної саме в кредитні операції. У 2016 році зменшився на 66,7 %, у 2017 – збільшився на 171,4 %. 2018 р – показник зменшився на 0,5 %, у 2019 році на 45,5%.

Прибутковість кредитної діяльності показує, скільки отримано прибутку від кредитних операцій на кожну гривню, вкладену в кредитні операції. У 2015 році показник зменшився на 0,2 грн за одну операцію, у 2017 р – збільшився на 3,6 грн або на 236 %. У 2018 році зменшився на 13,1 %, а у 2019 році збільшився на 31,3 % .

Проведемо моніторинг кредитної діяльності АТ «Банк Альянс» на основі виконання економічних нормативів кредитного ризику Національного банку України. Нормативи кредитного ризику банку в загальній методиці поділяються на такі: Н7 (не більше 25%) – максимальний розмір кредитного ризику на одного контрагента; Н8 (не більше 8-кратного розміру регулятивного капіталу банку) – великі кредитні ризики; Н9 (не більше 25%) – максимальний розмір кредитного ризику за

операціями з пов'язаними з банком особами. Показники, представлені у табл. 2.9, дають змогу стверджувати, що АТ «Банк Альянс» дотримувався всіх вищезазначених нормативів кредитного ризику в допустимих межах.

Таблиця 2.9

**Економічні нормативи кредитного ризику АТ «Банк Альянс»
протягом періоду станом на 31.12.2019 р***

Дата	N7 %	N8	N9 %
2017 р	23,66	262,88	1
2018 р	23,62	292,62	18,52
2019 р	24,72	400,63	19,12

*Примітка: розраховано автором за джерелами [34]

Кредитний ризик є прийнятним, якщо:

- фактичне значення нормативів кредитного ризику та інвестування менше нормативно встановлених на 0,25пп. і більше;
- обсяг непрацюючих активів становить менше 10 відсотків від загальної суми активів, за якими має оцінюватися ризик та формуватися резерв згідно з нормативно-правовими актами Національного банку[34].

Доцільно проаналізувати і якість сукупного кредитного портфеля шляхом дослідження наявності недіючих кредитів у кредитному портфелі банків.

Частка недіючих кредитів у сукупному кредитному портфелі АТ «Банк Альянс» за період з 2015 по 2019 року зросла з до 4% до 5,6 %. (табл. 2.10).

**Динаміка обсягів недіючих кредитів банків України станом на
31.12.2019 р***

	2015 р	2016 р	2017 р	2018 р	2019 р	Частка %				
	тис.грн	тис.грн	тис.грн	тис.грн	тис.грн	2015р	2016р	2017р	2018р	2019р
Недіючі кредити, тис. грн.	3863	3054	4516	5863	137174	4	1,6	1	0,4	5,6
Усього кредитів	96592	190896	451655	1465877	2449547	100	100	100	100	100

*Примітка: розраховано автором за джерелами [32,33]

Обсяг недіючих кредитів у сукупному кредитному портфелі банку за аналізований період збільшився на 133 311,70 тис. грн. Такий розмір недіючих кредитів не є значним. Але це свідчить про ризик за всіма кредитними операціями та зобов'язаннями банків з кредитування і виявляється у зменшенні вартості активів.

Згідно з класифікацією НБУ, непрацюючий кредит (NPL) – це актив, за яким прострочення погашення боргу перевищує 90 днів (30 днів для банків-боржників) або за яким боржник неспроможний забезпечити виконання зобов'язань без стягнення забезпечення.

Зростання кредитів IV і V категорії якості призводить до збільшення резервів за кредитними операціями банків за рахунок зменшення активів, тому важливим завданням в процесі банківського кредитування та управління кредитним портфелем є ефективне управління ризиками [20]. Створення резервів для відшкодування втрат за кредитним ризиком банків полягає в акумуляції частини коштів, які, в подальшому, використовуються для компенсації неповернених банку кредитів. Резервування є одним із способів самострахування банку і захисту вкладників, кредиторів та акціонерів[26].

У результаті проведених досліджень визначено, що діяльність банків у сфері кредитування протягом останніх п'яти років є успішною. Обсяг кредитного портфеля банку відносно активів збільшується. Банк проводить зважену кредитну політику та приділяє значну увагу формуванню якісного кредитного портфелю. Кредитні операції здійснюються з дотриманням процентних ставок відповідно до стандартних умов банківських продуктів. Також банк має досить невелику частку непрацюючих кредитів у кредитному портфелі, це також у свою чергу свідчить про ефективну кредитну діяльність та мінімізацію ризиків.

РОЗДІЛ 3

ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ КРЕДИТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКУ

3.1. Напрями удосконалення оцінювання кредитної діяльності банку

Методи та критерії оцінки якості кредитної діяльності банків мають низьку ефективність і не завжди дозволяють об'єктивно оцінити й передбачити потенційні загрози фінансовій стабільності банків. Про це свідчить високий рівень проблемних кредитів банків України, який, за даними Національного банку України, перевищує 50 % і є одним із найвищих показників серед європейських країн. Таке становище сигналізує про наявність нерозв'язаних в Україні проблем теоретичного і методичного характеру, які негативно впливають на розвиток кредитування[36].

Однією з причин низької якості кредитних портфелів вітчизняних банків є недосконалість банківських методик визначення кредитоспроможності позичальників. Серйозною проблемою є фрагментарність і некомплексність ухвалених і чинних законодавчих актів щодо регулювання кредитних процесів. Зокрема, Постанова Правління НБУ № 351, що є базовою для визначення розмірів кредитного ризику банками України, закладає недостатньо якісний фундамент для формування внутрішньобанківських положень оцінки кредитоспроможності, не враховуючи специфіки функціонування низки потенційних позичальників - юридичних осіб. З огляду на зазначене важливого значення набувають аналіз і порівняння використовуваних в Україні та за кордоном критеріїв оцінки якості кредитної діяльності, які б дозволили банкам забезпечити ефективне управління якістю кредитних портфелів і своєчасне вжиття заходів щодо недопущення зростання кредитних ризиків у діяльності банків [23].

На сьогодні актуальним для банків є доцільність зміни підходів до управління кредитним ризиком у банках як на індивідуальному, так і портфельному рівнях, упровадження сучасних інструментів упередження проведення банками високоризикової діяльності, що неможливо без розроблення ефективної системи оцінки якості кредитних портфелів з використанням об'єктивних критеріїв та методів для оцінки рівня кредитного ризику в банках[17].

Сутність кредитного ризику завжди полягає у наявності певної вірогідності невиконання позичальниками своїх зобов'язань перед кредитором [5].

Комплексна оцінка якості ефективності кредитної діяльності має здійснюватися не тільки в контексті «ризик — дохідність», але з урахуванням його ліквідності, тобто за трьома критеріями: «дохідність — кредитний ризик — ліквідність». Забезпечення потрібного рівня ліквідності кредитного портфеля є одним з основних пріоритетів банків для підтримки його якості. Для банку ліквідність є необхідним елементом ефективного функціонування та інструментом забезпечення своєчасного виконання своїх зобов'язань перед клієнтами і партнерами. З одного боку, високий рівень кредитного ризику і наявність високої частки проблемних кредитів у багатьох банках негативно впливають на їхній рівень ліквідності та банківської системи і на можливості кредитування економіки. З другого боку, в банках України до цього часу зберігається висока частка саме короткострокових зобов'язань. Проте, запровадження Національним банком із 1 грудня 2018 року обов'язкового нормативу ліквідності — коефіцієнта покриття ліквідності (LCR) — сприятиме підвищенню рівня ліквідності банків та їхній стабільності, зробить їх стійкішими до короткострокових шоків ліквідності, характерних для кризових періодів, коли відбувається значний вплив коштів клієнтів. У рамках концепції оцінки якості кредитного портфеля банку «дохідність — кредитний ризик

— ліквідність» особливу увагу слід приділити виявленню, оцінці та моніторингу і контролю проблемної кредитної заборгованості / непрацюючих кредитів (NPL).

В контексті визначення ефективності кредитної діяльності в комерційних банках важливим аспектом є аналіз їх керівництвом ринкових тенденцій з метою визначення потреби в переоцінці справедливої вартості забезпечення по кредитах та ефекту від такої переоцінки на суму сформованого резерву [25]. Головними чинниками, що мають братися до уваги при здійсненні такого ринкового аналізу, є:

- зміна в ринкових цінах по об'єктах нерухомості протягом періоду;
- ефект зміни обмінного курсу гривні на справедливу вартість цін аналогів;
- зміни в структурі кредитного портфеля банку.

На основі отриманих даних, керівництво банку має проводити оцінку ефекту від ринкових змін в справедливій вартості забезпечення для того, щоб оцінити доцільність більш детальної переоцінки об'єктів, що перебувають у забезпеченні. У разі, якщо за результатами аналізу не буде виявлено кумулятивного ефекту на суму сформованого резерву, то справедлива вартість забезпечення не повинна переоцінюватися.

Предметом прискіпливої уваги керівництва вітчизняних комерційних банків має бути і ефективність управління погашенням проблемної кредитної заборгованості. Оцінку ефективності управління кредитним портфелем при залученні банком колекторської компанії необхідно здійснювати з використанням таких показників, як середній відсоток клієнтів, які повністю погасили заборгованість; середній відсоток заборгованості, яка була повністю погашена, а також середній відсоток комісії колектору. Натомість ефективність управління кредитним портфелем банком у разі самостійного вирішення ним проблеми простроченої заборгованості за допомогою використання в кредитному процесі Collection системи слід характеризувати першими двома з

вищезазначених показників, а також відсотком загальних витрат банку на повернення цих кредитів. При цьому критерієм вибору банком тієї чи іншої моделі повернення кредитів слід керуватися рівнем їх результативності і економічності[10].

Для оцінки ефективності кредитної діяльності банків України варто використовувати також ряд наступних якісних та кількісних показників: ступінь виконання планових параметрів кредитної діяльності, кількість залучених позичальників і лояльність клієнтів банку, ефективність здійснюваних банком у процесі кредитної діяльності змін, успішність освоєння позичальниками отриманих коштів, кількість повторних звернень клієнтів, кількість скарг чи нарікань клієнтів, час обробки запитів, успішність розрахунку за борг тощо. Це зумовлено тим, що система показників ефективності, яка включає лише фінансові показники, не може повною мірою характеризувати всі аспекти здійснення в банку кредитної діяльності, дати відповідь на запитання, чому позичальник надав перевагу саме даному банку чи, навпаки, відмовився від його послуг[27].

Отже, ефективність кредитної діяльності банку залежить від виваженої відповідності певних складових: дохідності та прибутковості, забезпечення прийняттого рівня ризиковості та конкурентоспроможності. Якщо кожен із них має позитивне значення, то можна стверджувати, що кредитна діяльність банку є ефективною.

З метою оптимізації кредитної діяльності банків України та підвищення оцінки її ефективності вважаємо за доцільне навести наступні пропозиції:

— комплексне використання різних способів оцінювання індивідуального кредитного ризику щодо кожного позичальника, що дає можливість правильно визначити сукупний кредитний ризик комерційного банку загалом;

- подальше поліпшення всіх аспектів кредитної діяльності, оптимізація організаційної структури задля забезпечення якісно нової системи управління банком;
- застосування комплексного програмно-цільового підходу до планування діяльності банківської установи;
- оптимізація кредитних вкладень за рівнем галузевого ризику з урахуванням потенційної ефективності;
- поліпшення маркетингової діяльності (насамперед, шляхом встановлення оптимальних кредитних ставок та залучення нових клієнтів);
- посилення кредитного моніторингу;
- застосування різних методів управління кредитним ризиком (диверсифікації, лімітування);
- покращення методики оцінювання кредитоспроможності позичальників, забезпечення дотримання принципів, пов'язаних з умовами банківського кредитування, здійснення адаптації міжнародного досвіду кредитування до української банківської практики[22].

В сучасних умовах ефективність кредитного процесу залежить не лише від банківських установ, а від усіх його структур, об'єктом діяльності яких є:

- система обміну інформацією між банками і позичальниками;
- оцінка кредитоспроможності позичальників (кредитні бюро) і заставного забезпечення (професійні оцінювачі, реєстратори);
- страхування кредитів, об'єктів (автострахування) і забезпечення (страхування застави) кредиту, страхування від збитків через перерву в господарській діяльності, а також позичальників (страхові компанії);

- консультування щодо ефективного використання кредитного потенціалу/розміщення кредитних ресурсів, проведення інвестиційної експертизи проектів (консалтингові компанії);
- врегулювання простроченої заборгованості (колекторські агентства);
- розбивка кредитного процесу на такі блоки, як: «документообіг», «аналітика», «обслуговування позичальників» з підбором спеціальних інструментів і технічних рішень, розробка програмного забезпечення, впровадження аналітичних технологій та автоматизація (автоматизація управління взаємовідносинами з клієнтами, бізнес-процесами, супроводом кредитних продуктів; обробки заявок на кредит і оцінки позичальника, збору заборгованостей; автоматична реєстрація рішень, що приймаються;
- автоматичне створення текстів кредитних договорів, договорів забезпечення, розпоряджень на видачу кредиту, службових записок та інших документів; накопичення і обробка інформації про кредитний портфель та надання зведених аналітичних даних щодо окремих видів кредитів;
- автоматизація скорингу позичальника на основі оцінки його платоспроможності, розрахунок на основі застосування різних економікоматематичних моделей максимального розміру кредиту;
- автоматизоване здійснення траншів по кредиту, розрахунків відсотків і формування графіків платежів, відкриття кредитних ліній з різними лімітами і кредитних операцій держателів банківських пластикових карток;

- прогнозування платежів з погашення заборгованості, розрахунок і корекція графіків погашення основного боргу і відсотків, формування і зміна категорій якості позики) кредитного процесу (ІТ-компанії).

Хоча всі зазначені структури, що разом складають інфраструктуру кредитування, й переслідують різні завдання, вони утворюють систему, що обслуговує кредитні відносини між банком і позичальником від їх виникнення до остаточного припинення. Крім того, їх об'єднує єдина мета, це забезпечення безперервного кредитного процесу, мінімізація притаманних йому ризиків. Забезпечення належної координації діяльності банків з кредитними бюро, професійними оцінювачами, реєстраторами, страховиками, консультантами і колекторами, ІТ-компаніями надає банківським установам не лише додаткові інструменти ризик-менеджменту, а й підвищує обґрунтованість, скорочує час розгляду і прийняття рішення про надання кредиту, забезпечує паралельне проходження документів через різні підрозділи банку, покращує якість кредитного портфеля, дозволяє стандартизувати кредитні продукти, забезпечити віддалений доступ клієнтів до кредитних послуг банку, здешевлює організацію кредитного процесу за синхронного підвищення його якості, спрощує обслуговування позичальників, а відтак підвищує дохідність кредитної діяльності, що в результаті може призвести до зниження ціни запозичень[25].

3.2. Пропозиції щодо підвищення ефективності кредитної діяльності банку

Незаперечним є твердження, що правильна організація кредитної діяльності та гнучкої системи управління кредитними операціями виступають основою фінансової стабільності й ринкової стійкості комерційних банків (враховуючи те визначальне місце, яке посідають кредитні операції в портфелі банківських активів). Банки культивують стратегічний підхід до управління, виробляють власну внутрішньобанківську культуру кредитування і на її основі вибудовують методологію й процедуру роботи. [24].

Ефективним кредитним процесом в комерційних банках слід вважати такий стан ініціювання й складання кредитних заявок, ідентифікацію позичальників, кредитне ухвалення, адміністрування кредиту (лімітування, зберігання документації, виплату коштів, звітування про порушення), рух кредитного потоку, управління кредитним ризиком, який дозволяє досягти максимальної рентабельності кредитної діяльності за збереження ліквідності та фінансової стійкості банківських установ і банківської системи в цілому[27].

Пропонуємо розглянути пропозиції щодо підвищення ефективності кредитної діяльності банку у розрізі організаційного та методичного, аналітичного забезпечення.

1.Організаційне забезпечення ефективності кредитної діяльності банку.

Існують загальні принципи та правила, яких має дотримувати менеджмент кожного банку, формуючи організаційну структуру процесу кредитування. Функцію надання кредитів необхідно відокремити від

функції контролю за наданими кредитами. У кредитному відділенні доцільно функцію кредитного аналізу відокремити від власне процесу надання та оформлення позики. Це сприятиме підвищенню рівня об'єктивності оцінки кредиту та обережнішому затвердженню позики. Обов'язковою є організація роботи Кредитного комітету та Комітету кредитного нагляду. До складу Комітетів входять керівники та провідні спеціалісти банку, які періодично збираються на засідання і колегіально вирішують поставлені завдання, формують кредитну політику, виносять рішення про надання «великих» кредитів та списання безнадійних позик. Комітети не є структурними підрозділами банку.

Кредитній діяльності банку притаманний ризик стратегічний, тобто ризик збитків і втрат через неадекватні управлінські рішення, зокрема прорахунки в кредитній політиці, невчасне або неналежне реагування на зміни зовнішнього середовища. Варто згадати такі різновиди наслідків реалізації стратегічного ризику, як збільшення витрат на формування й обслуговування портфеля, неузгодженість активів кредитного портфеля із зобов'язаннями депозитного портфеля за валютою, строками або процентами. На спроможність банку встановлювати та підтримувати відносини з клієнтами щодо кредитування впливає ризик репутації. Він полягає в можливості зниження обсягів виданих кредитів і, відповідно, зменшення доходів за кредитними операціями внаслідок погіршення іміджу банку.

Процес ризик-менеджменту в управлінні кредитним портфелем має охоплювати всі етапи від аналізу внутрішнього та зовнішнього середовища. Виявлення слабких сторін і загроз фактично є стратегічним оцінюванням ризиків. В результаті цього отримується наявний профіль ризиків кредитної діяльності банку.

Розподіл повноважень і відповідальності між підрозділами та персоналом, регламентація процедур здійснення кредитних операцій дають

зможу банку здійснювати менеджмент операційно-технологічного ризику. Третім етапом управління кредитним портфелем є його формування відповідно до вибраного типу кредитної стратегії з урахуванням прийомів, способів та методів кредитної діяльності й управління ризиками, визначених кредитною політикою. На цьому етапі здійснюються такі дії з ризик-менеджменту, як вивчення кредитоспроможності позичальників та обґрунтування умов кредитної угоди залежно від фінансового стану позичальника й прогнозу його змін. Крім кредитного ризику, оперативному управлінню підлягають ризики репутації та ринкової конкуренції в разі їх високого рівня[21].

Щодо організації процесу управління проблемними активами, то варто розглянути Постанову НБУ 97 «Про затвердження Положення про організацію процесу управління проблемними активами в банках України» від 18.07.2019 :

Банк організовує процес управління проблемними активами, який охоплює всі організаційні рівні банку, визначає чіткий розподіл функцій, обов'язків і повноважень між усіма його суб'єктами, а також їх відповідальність згідно з таким розподілом, забезпечує порядок їх взаємодії та звітування.

Суб'єктами процесу управління проблемними активами в банку є:

- 1) рада банку;
- 2) комітет ради банку з управління ризиками (у разі його створення);
- 3) правління банку;
- 4) комітет правління з питань управління непрацюючими активами;
- 5) інші колегіальні органи банку;
- 6) бізнес-підрозділи та підрозділи підтримки; 7) підрозділ з управління ризиками;
- 8) підрозділ контролю за дотриманням норм (комплаєнс);
- 9) підрозділ внутрішнього аудиту.

Банк визначає підпорядкованість, обов'язки, права та відповідальність працівників банку, залучених до процесу управління проблемними активами, у посадових інструкціях.

Рада банку відповідає за створення та забезпечення функціонування в банку ефективного процесу управління проблемними активами та виконує щонайменше такі функції:

1) затверджує та щорічно, а за потреби і протягом року, переглядає стратегію управління проблемними активами та оперативний план реалізації стратегії управління проблемними активами (далі - оперативний план) та вносить зміни до них;

2) не рідше ніж один раз на три місяці відстежує результати, досягнуті за попередній період за всіма показниками, визначеними в стратегії управління проблемними активами та оперативному плані, аналізує причини відхилень від запланованих показників і за потреби затверджує додаткові заходи, необхідні для реалізації стратегії управління проблемними активами та виконання оперативного плану;

3) ухвалює рішення щодо врегулювання заборгованості боржників/контрагентів - пов'язаних із банком осіб у сумі, що перевищує один відсоток від регулятивного капіталу банку для боржника/контрагента - фізичної особи, три відсотка - для боржника/контрагента - юридичної особи;

4) визначає повноваження правління банку щодо прийняття рішень про врегулювання заборгованості боржників/контрагентів та управління стягнутим майном;

5) ухвалює рішення щодо врегулювання заборгованості боржників/контрагентів та управління стягнутим майном, що перевищують повноваження правління банку;

Банк має право підпорядкувати підрозділ роботи з непрацюючими активами керівникові підрозділу з управління ризиками за таких умов:

1) організаційного та функціонального відокремлення підрозділу роботи з непрацюючими активами від підрозділів у складі підрозділу з управління ризиками, які здійснюють:

підготовку висновків щодо ризиків для ухвалення кредитних рішень;
кредитний моніторинг;
оцінку заставленого майна;
перевірку наявності та стану майна, отриманого в заставу;
оцінку кредитного ризику;
супроводження розрахунку резервів банку під очікувані кредитні збитки;

2) звітування підрозділом роботи з непрацюючими активами безпосередньо керівникові підрозділу з управління ризиками[39].

Одним з дієвих напрямів підвищення ефективності кредитного процесу в комерційних банках в умовах процесоорієнтованого підходу до управління й поєднання функціонального і процесного управління в них є чіткий опис і регламентація всіх його складових, що уможлиблює:

- формалізацію існуючої в банку моделі кредитування шляхом розробки регламентів (з визначенням технології і структури кредитного процесу, розподілу відповідальності між різними структурними підрозділами і окремими виконавцями, системи показників ефективності, механізму зворотного зв'язку в разі прийняття негативних рішень за належного рівня деталізації), положень та посадових інструкцій, внутрішніх стандартів і нормативів, систем управління якістю, а також усунення дублювання функцій кредитних інспекторів та інших банківських працівників;
- визначення стратегічних і тактичних напрямів розвитку кредитного процесу в банку;

- пришвидшення навчання нових банківських працівників, розробку на підставі ретельного аналізу працемісткості складових кредитного процесу, вартісного і функціонально-вартісного (за центрами витрат) аналізу (із з'ясуванням адекватності і можливості перерозподілу використовуваних в ході кредитного процесу ресурсів між окремими операціями) напрямів і механізму подальшого вдосконалення кредитного процесу;
- зменшення кількості помилок при оформленні кредитної документації;
- посилення відповідальності банківських службовців за виконувану роботу;
- підвищення прозорості в організації кредитного процесу.

У свою чергу за наявності чітких регламентів, положень та інструкцій банк зможе оцінити їх ефективність в організації контролю над кредитним процесом і в разі потреби для підвищення їх дієвості ініціювати внесення до них необхідних змін і доповнень[16].

2. Методичне забезпечення ефективності кредитної діяльності банку.

Для здійснення ефективної кредитної діяльності банкам доцільно розробляти зважену кредитну політику. Вона дає можливість регулювати, керувати, раціонально організовувати відносини між банком і його клієнтами з приводу руху грошових коштів. Кредитна політика банку – це сукупність правил та документів, що регламентують усю кредитну діяльність і спрямовані на досягнення тактичних та стратегічних цілей банку. Кредитна стратегія на рівні окремого банку визначається: вибором клієнтів і кредитних інструментів; нормами і правилами, які регламентують практичну діяльність банківського персоналу; компетентністю керівництва банку і рівнем кваліфікації персоналу, який займається питаннями кредитування. Тактика кредитної політики охоплює конкретні інструменти,

які використовуються банком для реалізації його стратегічних цілей під час здійснення кредитних операцій, напрями їх вдосконалення, порядок організації кредитного процесу. Вона полягає в поєднанні вибору між ліквідністю та безпекою банку і можливістю отримання прибутків.

Кредитна політика повинна визначати: структуру кредитного портфеля, критерії оцінювання кредитів; пріоритетність розгляду на кредитному комітеті заявок на одержання кредиту; повноваження відповідальних осіб за кредитування; перелік документів, необхідних до кредитної заявки; правила розрахунку і створення резервів щодо простроченої заборгованості[19].

Основні напрямки законодавчого забезпечення кредитної політики повинні базуватися на наступних напрямках: регламентація суб'єктів та інструментів, напрямків кредитної політики на макроекономічному рівні; методологічне забезпечення кредитних операцій; регулювання кредитних операцій як з боку створення ресурсної бази, так і з боку запобігання кредитним ризикам.

Ефективна реалізація кредитної політики пов'язана зі створенням належної правової та нормативної бази, тому що:

по-перше, кредит через свої функції здатний регулювати грошову масу в обігу, відповідно й за банківською системою необхідно закріпити функцію кредитного забезпечення;

по-друге, необхідно законодавчо закріпити інтереси як кредитора, так і боржника, які мають різновекторну направленість;

по-третє, поверненість кредиту повинна бути певним чином законодавчо забезпеченою, адже вона залежить не тільки від об'єктивного процесу – руху капіталу, але й від суб'єктивного – репутації, ділової активності позичальника.

Отже, законодавче забезпечення кредитної політики є визначальним фактором у реалізації кредитних відносин для досягнення її кінцевих цілей[19].

Згідно Постанови НБУ № 64 «Про затвердження Положення про організацію системи управління ризиками в банках України та банківських групах» від 11.06.2018 Банк створює комплексну, адекватну та ефективну систему управління ризиками з урахуванням особливостей своєї діяльності, характеру та обсягів його операцій, профілю ризику та системної важливості банку, яка відповідає таким принципам:

1) ефективність - забезпечення об'єктивної оцінки розміру ризиків банку та повноти заходів щодо управління ризиками з оптимальним використанням фінансових ресурсів, персоналу та інформаційних систем щодо управління ризиками банку;

2) своєчасність - забезпечення своєчасного (на ранній стадії) виявлення, вимірювання, моніторингу, контролю, звітування та пом'якшення всіх видів ризиків на всіх організаційних рівнях;

3) структурованість - чіткий розподіл функцій, обов'язків і повноважень з управління ризиками між усіма структурними підрозділами та працівниками банку, та їх відповідальності згідно з таким розподілом;

4) розмежування обов'язків (відокремлення функції контролю від здійснення операцій банку) - уникнення ситуації, за якої одна й та сама особа здійснює операції банку та виконує функції контролю;

5) усебічність та комплексність - охоплення всіх видів діяльності банку на всіх організаційних рівнях та в усіх його структурних підрозділах, оцінка взаємного впливу ризиків;

6) пропорційність - відповідність системи управління ризиками бізнес-моделі банку, його системній важливості, а також рівню складності операцій, що здійснюються банком;

7) незалежність - свобода від обставин, що становлять загрозу для неупередженого виконання підрозділом з управління ризиками та підрозділом контролю за дотриманням норм (комплаєнс) своїх функцій;

8) конфіденційність - обмеження доступу до інформації, яка має бути захищеною від несанкціонованого ознайомлення;

9) прозорість - оприлюднення банком інформації щодо системи управління ризиками та профілю ризику.

11. Банк здійснює комплексну оцінку щонайменше таких суттєвих видів ризиків:

1) кредитного ризику;

2) ризику ліквідності;

3) процентного ризику банківської книги;

4) ринкового ризику;

5) операційного ризику;

6) комплаєнс-ризиками;

7) інших суттєвих видів ризиків, на які банк наражається під час своєї діяльності.

Банк організовує систему управління ризиками, яка ґрунтується на розподілі обов'язків між підрозділами банку із застосуванням моделі трьох ліній захисту:

1) перша лінія - на рівні бізнес-підрозділів банку та підрозділів підтримки діяльності банку. Ці підрозділи приймають ризики та несуть відповідальність за них і подають звіти щодо поточного управління такими ризиками;

2) друга лінія - на рівні підрозділу з управління ризиками та підрозділу контролю за дотриманням норм (комплаєнс);

3) третя лінія - на рівні підрозділу внутрішнього аудиту щодо перевірки та оцінки ефективності функціонування системи управління ризиками.

Система управління ризиками банку щонайменше має передбачати:

- 1) організаційну структуру, яка чітко визначає обов'язки, повноваження та відповідальність осіб щодо управління ризиками;
- 2) культуру управління ризиками та кодекс поведінки (етики);
- 3) внутрішньобанківські документи з питань управління ризиками;
- 4) інформаційну систему щодо управління ризиками та звітування;
- 5) інструменти для ефективного управління ризиками[38].

Отже, методична база повинна передбачати відповіді на коло питань, які пов'язані з організацією процесу кредитування, тобто: згідно яких основ, особливостей здійснюватиметься кредитування, які джерела може залучати банк для ресурсного забезпечення кредитування, як регулюються взаємовідносини між суб'єктами кредитних відносин, хто організовує роботу з кредитування[21,22].

Пропонуємо розглянути зарубіжний досвід оцінювання кредитного ризику.

Англійські клірингові банки оцінюють потенційний ризик неплатежу за кредитом із використанням методик "PARSEL" і "CAMPARI". Згідно з методикою "PARSER", Р (Person) – інформація про потенційного позичальника, його репутація; А (Amount) – обґрунтування суми затребуваного кредиту; R (Repayment) – можливість погашення; S (Security) – оцінка забезпечення; E (Expediency) – доцільність кредиту; R (Remuneration) – винагорода банку (відсоткова ставка) за ризик надання кредиту. Методика "CAMPARI" більш розширена в системі оцінювання: С (Character) – репутація позичальника; А (Ability) – оцінювання бізнесу позичальника; М (Means) – аналіз необхідності звертання за позичкою; Р (Purpose) – мета кредиту; А (Amount) – обґрунтування мети кредиту; R (Repayment) – можливість погашення; І (Insurance) – спосіб страхування кредитного ризику.

Останнім часом у банках розробляють методи оцінювання якості потенційних позичальників за допомогою різного роду статистичних моделей.

Прикладом такої моделі може бути "модель Зета" (Zeta model), яку розробила група американських економістів та застосовують банки під час кредитного аналізу юридичних осіб. Модель призначена для оцінювання ймовірності банкрутства ділової фірми. Значення ключового параметра "Z" визначається за допомогою рівняння, змінні якого відображають деякі ключові характеристики фірми, що аналізуються – її ліквідність, швидкість обігу капіталу і т. ін. Якщо для цієї фірми коефіцієнт перевищує підготовлену порогову величину, то фірму зараховують до розряду надійних, якщо ж отриманий коефіцієнт нижчий від критичної величини, то згідно з моделлю фінансовий стан такого підприємства підозрілий і надавати кредит йому не рекомендується.

Користуючись зазначеним підходом, американський економіст Альтман запропонував рівняння для оцінювання вірогідності банкрутства підприємства, що звернулось до банку за кредитом:

(3.1)

$$Z = 1,2X_1 + 1,4X_2 + 3,3X_3 + 0,6X_4 + 0,99X_5$$

де: X_1 – відношення оборотного капіталу до суми активів фірми; X_2 – відношення нерозподіленого доходу до суми активів; X_3 – відношення операційних доходів (до вирахування відсотків і податків) до суми активів; X_4 – відношення ринкової вартості акцій фірми до загальної суми боргу; X_5 – відношення суми продажу до суми активів.

Для розрахунку числових параметрів моделі Альтман застосував метод множинного дискримінантного аналізу. Класифікаційне "правило", отримане на підставі рівняння, стверджувало: ● якщо значення Z менше 2,8 – то фірму слід віднести до групи потенційних банкрутів; ● якщо значення Z більше 2,8 – то фірмі в найближчій перспективі банкрутство не погрожує.

Здійснивши огляд міжнародних методів оцінювання кредитного ризику, можна зробити такі висновки:

- національному банківському секторові необхідно на основі світового банківського досвіду удосконалювати такі методи управління кредитним ризиком як лімітування, резервування коштів під покриття очікуваних і непередбачених втрат, диверсифікованість, страхування, умови дотермінового стягнення сум тощо.

- використання досвіду іноземних банків в Україні дасть змогу: зменшити кількість помилок під час оцінювання й управління кредитним ризиком. Це можливо здійснити за умови адаптування і реалізації хоча б однієї з методик управління кредитним ризиком у кредитній діяльності банків України: модель "Z", "PARSER", "CAMPARI", та інші. створити умови для формування нових організаційних структур (рейтингових агентств), які сприятимуть оптимізації управління системою кредитних ризиків.[17,18].

3. Аналітичне забезпечення ефективності кредитної діяльності банку.

Пропонуємо розглянути інструменти розрахунку кредитного ризику банками згідно Постанови НБУ 351 «Про затвердження Положення про визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями» від 30.06.2016.

Банк здійснює оцінку кредитного ризику станом на перше число кожного місяця, наступного за звітним, до встановленого строку подання оборотно-сальдового балансу банку (файл 02X), визначеного нормативно-правовим актом Національного банку з питань організації статистичної звітності, що подається до Національного банку, використовуючи при цьому наявну в Кредитному реєстрі інформацію на звітну дату, що передуює даті, станом на яку здійснюється оцінка кредитного ризику.

Банк із метою розрахунку розміру кредитного ризику за активом відповідно до вимог цього Положення та внутрішньобанківського

положення визначає значення кожного з компонентів кредитного ризику (PD, LGD та EAD) залежно від виду боржника/контрагента [юридична особа (крім банку та бюджетної установи), фізична особа, бюджетна установа, банк, боржник - емітент цінних паперів], виду активу, виду забезпечення, валюти боргу (національна або іноземна), способу оцінки активу (на індивідуальній або груповій основі).

Банк установлює значення коефіцієнта PD виходячи з класу боржника/контрагента, визначеного згідно з вимогами цього Положення на підставі оцінки своєчасності сплати боргу та з урахуванням інших характеристик, визначених у відповідних розділах цього Положення:

- 1) боржника за кредитом, включеним до групи фінансових активів;
- 2) контрагента за фінансовою дебіторською заборгованістю, що не перевищує трьох місяців.

Банк установлює значення коефіцієнта PD боржника/контрагента:

- 1) за дебіторською заборгованістю за господарською діяльністю - виходячи з класу контрагента, визначеного згідно з вимогами цього Положення на підставі кількості календарних днів її визнання в балансі банку;
- 2) за цінними паперами- виходячи з класу боржника, що є емітентом цінних паперів, визначеного на підставі кредитного рейтингу за міжнародною шкалою.

Банк установлює за іншими боржниками/контрагентами значення коефіцієнта PD виходячи з класу боржника/контрагента, визначеного згідно з вимогами цього Положення на підставі оцінки його фінансового стану та скоригованого з урахуванням факторів, наведених нижче:

- 1) належності боржника/контрагента до:
групи юридичних осіб під спільним контролем (не враховується для боржника - фізичної особи, у тому числі який є суб'єктом господарювання, та боржника - бюджетної установи);

групи пов'язаних контрагентів (не враховується для боржника - бюджетної установи);

2) ознак, що свідчать про високий кредитний ризик боржника/контрагента, (враховується для боржників - емітентів цінних паперів у частині, що не суперечить додатковим характеристикам;

3) вимог щодо визнання/припинення визнання банком дефолту боржника/контрагента;

4) своєчасності сплати боргу боржником/контрагентом - кількості календарних днів прострочення погашення боргу (враховується для боржника/контрагента, в оцінці фінансового стану якого не передбачено врахування цього фактора);

5) додаткових характеристик, (враховується для боржників - емітентів цінних паперів);

Банк визначає клас боржника - юридичної особи (крім банку та бюджетної установи) та боржника - емітента цінних паперів, що є юридичною особою (крім банку та бюджетної установи), за одним із 10 класів.

Банк визначає клас контрагентів за дебіторською заборгованістю, що є фінансовим активом, строк погашення якої згідно з умовами договору не перевищує трьох місяців, та контрагентів за дебіторською заборгованістю за господарською діяльністю за одним із двох класів.

Якщо за результатами оцінки визначений банком клас щодо одного боржника за кількома активами відрізняється, то банк визначає клас такого боржника/контрагента за найнижчим (найгіршим) з них і встановлює значення коефіцієнта PD, що відповідає активу з найнижчим (найгіршим) класом.

Банк, який здійснює банківську діяльність більше трьох років, встановлює значення коефіцієнтів LGD, виходячи з виду застави та рівня покриття боргу заставою, ґрунтуючись на судженні банку. Установлені

банком значення коефіцієнтів LGD не можуть бути меншими, ніж нижчі (кращі) граничні значення діапазонів.

Банк установлює значення коефіцієнтів PD та LGD, що відповідають вищим (гіршим) граничним значенням діапазону:

- 1) якщо немає власного досвіду банку - для банку, який здійснює банківську діяльність більше трьох років;
- 2) у разі нездійснення/неналежного накопичення власного досвіду банку - для банку, який є новоствореним та здійснює банківську діяльність менше трьох років.

Банк визначає EAD за наданим фінансовим зобов'язанням як суму боргу, визначену згідно з підпунктом 4 пункту 5 розділу I цього Положення, зменшену на суму отриманої банком винагороди і зважену після цього на коефіцієнт кредитної конверсії (CCF)

Банк здійснює розрахунок розміру кредитного ризику за активами на індивідуальній основі за такою формулою:

(3.2)

$$CR_{інд} = \max\{0; PD \times \left[EAD - \left(\sum_{i=0}^n CV \times k \right) j + RC \right] \}$$

яка ґрунтується на такій формулі: $CR_{інд} = PD_{інд} \times LGD_{інд} \times EAD_{інд}$,

де $CR_{інд}$ - розмір кредитного ризику за активом на індивідуальній основі;

$PD_{інд}$ - коефіцієнт імовірності дефолту боржника/контрагента за активом, визначений банком згідно з вимогами цього Положення;

$LGD_{інд} = 1 - RR_{інд}$,

де $RR_{інд}$ - коефіцієнт, що відображає рівень повернення боргу за активом за рахунок реалізації забезпечення та інших надходжень,

(3.3)

$$RR_{інд} = \left(\sum_{j=1}^j (CV \times k_0) j + RC \right) / EAD_{інд}$$

ЕАДінд - експозиція під ризиком за активом на дату оцінки;

CV_i - вартість і-го виду забезпечення, що береться до розрахунку кредитного ризику (у разі наявності кількох видів забезпечення за одним активом). Якщо забезпечення немає або не відповідає переліку, критеріям та принципам прийнятності, визначеним у розділі X цього Положення, то до розрахунку береться значення CV, що дорівнює "0";

k_i - коефіцієнт ліквідності і-го виду забезпечення, що визначається банком згідно з додатком 6 до цього Положення. Банк на підставі сформуваного судження щодо обсягу витрат на реалізацію забезпечення застосовує нижче (менше) значення коефіцієнта ліквідності забезпечення;

RC - інші надходження, розраховані на основі статистичних даних банку за непрацюючими активами, включаючи страхове відшкодування; сплату за фінансовою порукою; надходження від реалізації майна боржника/майнового поручителя, крім майна, уключеного до розрахунку значення CV; обсяг грошових надходжень боржника від операційної діяльності.

Розмір RC, що включається до розрахунку розміру кредитного ризику, визначається на підставі судження банку, але не може перевищувати п'яти відсотків від суми боргу, що не покрита вартістю забезпечення (з урахуванням коригування на коефіцієнт ліквідності)[40].

Отже, для підвищення ефективності кредитної діяльності потрібно виконати комплекс завдань: забезпечення прозорості діяльності банківських установ в Україні; підвищення стабільності умов функціонування банківської системи; запровадження системи об'єктивної оцінки кредитоспроможності позичальників; стимулювання розвитку довгострокового кредитування; приведення у відповідність нормативів та стандартів діяльності банківських установ до світових вимог; підвищення заходів щодо неповернення наданих кредитів.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

У випускній кваліфікаційній роботі було розглянуто теоретичні та практичні засади організації кредитної діяльності та оцінки її ефективності у банках.

За результатами досліджень, проведених в роботі, можна зробити наступні висновки.

1) Кредитна діяльність банку – це комплекс дій, спрямованих, окрім безпосередньої організації кредитного процесу, на досягнення високої ефективності кредитних вкладень, задоволення попиту на кредитні послуги, мінімізацію кредитного ризику та формування стійких конкурентних переваг у кредитній сфері.

2) Ефективність кредитної діяльності банку – це здатність банку забезпечити таку організацію кредитного процесу, за якого здійснюватиметься найраціональніше використання кредитних ресурсів для досягнення максимального рівня доходу від кредитних операцій при найменшому рівні їх ризиковості.

3) Ефективність кредитної діяльності банку доцільно розглядати у трьох площинах: дохідність та прибутковість кредитної діяльності; ризиковість (оцінка впливу кредитного, процентного та валютного ризиків) та конкурентоспроможність.

4) Кредитний портфель АТ «Банк Альянс» у 2019 році склав 2 347 173 тис.грн., збільшився на 40% порівняно з 2018 роком (1 398 873 тис. грн.). Найбільшу частку у кредитуванні займає кредитування юридичних осіб. Це зумовлене тим, що АТ "БАНК АЛЬЯНС" - спеціалізується на обслуговуванні корпоративного сегмента (підприємств малого та середнього бізнесу). Кредитний портфель банку характеризується концентрацією на оптових торгових компаніях, що продають головним чином хімічну продукцію, газ і

споживчі товари, а також на компаніях, що надають транспортні послуги, зокрема, у напрямку авіаперевезень, а також компаніях, які здійснюють сільськогосподарську діяльність. Узагальнивши, банк демонструє позитивну динаміку своєї кредитної діяльності. Обсяг кредитного портфеля банків відносно активів збільшується. Банк збільшив обсяг кредитів від 2015 р. на 2 261 903 тис.грн, і на кінець 2019 року становить 2 347 173 тис.грн. Банк використовує забезпечені кредити в основному це кредити забезпечені нерухомим майном.

5) З метою оптимізації кредитної діяльності банків України та підвищення оцінки її ефективності вважаємо за доцільне навести наступні пропозиції:

- комплексне використання різних способів оцінювання індивідуального кредитного ризику щодо кожного позичальника, що дає можливість правильно визначити сукупний кредитний ризик комерційного банку загалом;
- подальше поліпшення всіх аспектів кредитної діяльності, оптимізація організаційної структури задля забезпечення якісно нової системи управління банком;
- застосування комплексного програмноцільового підходу до планування діяльності банківської установи;
- оптимізація кредитних вкладень за рівнем галузевого ризику з урахуванням потенційної ефективності;
- поліпшення маркетингової діяльності (насамперед, шляхом встановлення оптимальних кредитних ставок та залучення нових клієнтів);
- посилення кредитного моніторингу;
- застосування диверсифікації та лімітування;
- впровадження нових перспективних форм кредитування;

– покращення методики оцінювання кредитоспроможності позичальників, забезпечення дотримання принципів, пов’язаних з умовами банківського кредитування, здійснення адаптації міжнародного досвіду кредитування до української банківської практики.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Васюренко О. Ціна кредитних ресурсів як ключова складова системи управління кредитним ризиком. *Банківська справа*. 2008. № 1. С. 28–34. 1
2. Банківській операції [Текст] : Навч. пос. для студентів вузів. – К.: ЦУЛ, 2006. – 208 с.
3. Вовк, В. Я., Хмеленко, О. В. Кредитування і контроль [Текст] : навч. посіб. / В. Я. Вовк, О. В. Хмеленко. – К.: «Знання», 2008. – 463 с. – ISBN: 978- 966-346-402-2.
4. Прасолова С. П. Банківські операції [Текст] : навч. посіб. та практик. / С. П. Прасолова, О. С. Вовченко. – К. : ЦУЛ, 2013. – 568 с.
5. Ю. Бугель // Банківська справа. - 2013. - № 4. - С. 54-59]Текст[Бугель, Ю. Основні шляхи вдосконалення сучасних методів оцінки кредитоспроможності позичальника
6. Вовчак О.Д., Пірог В.В. Фінансові інструменти в управлінні кредитними ризиками банків України в умовах глобалізації: монографія. - Кам'янець-Подільський: ПП «Медобори-2006», 2014. – 240с. 2
7. Волохов В.І. Ефективність кредитної діяльності банку: автореф. дис. канд. економ, наук: 08.04.01 / Волохов Віктор Ігорович. – К., 2005. – 19 с
8. Кредитний ризик і ефективність діяльності банку: монографія / О.В. Дзюблюк, Л.М. Прийдун. – Тернопіль: ФОП Паляниця В.А., 2015. – 295 с.
9. Лисенок О. В. Управління кредитним ризиком банку в умовах нестабільності вітчизняної економіки. *Вісник ОНУ імені І. І. Мечникова*. 2016. № 5. С. 171—177.

10. Чайковський Я. НАПРЯМКИ ВДОСКОНАЛЕННЯ МЕТОДИКИ АНАЛІЗУ КРЕДИТОСПРОМОЖНОСТІ БОРЖНИКА-ЮРИДИЧНОЇ ОСОБИ// Українська наука: минуле, сучасне, майбутнє — 2016. — № 19
11. Лисенок О.В. Практикум з курсу «Аналіз банківської діяльності» : навч. посібник / О.В. Лисенок. – К. : КНЕУ, 2010. – 307 с
12. Волохов В.І. Ефективність кредитної діяльності банку. – Рукопис
13. Островська Н.Л. Моніторинг в системі управління кредитною діяльністю банку: автореф. дис. канд. екон. наук: 08.00.08. Київ, 2014. 23 с
14. Росола У.В., Щока Н.І., Ярмолюк М.С. Кредитна політика та аналіз сучасного стану кредитного ринку України. Науковий вісник Мукачівського державного університету. 2018. № 1 (9). С. 181-188
15. Герасимович А.М. Аналіз банківської діяльності / А.М. Герасимович, М.Д. Алексеєнко, І.М. Парасій-Вергуненко та ін.. – К.: КНЕУ, 2010. – 600 с.
16. Серик Ю. Управління кредитним портфелем банку. Економіка і управління. 2012. № 4. С. 75–82.
17. Аванесова Н.Е. Кредитна політика банківських установ: стратегічні аспекти та ризики / Н.Е. Аванесова, Ю.М. Вознікова // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2015. – № 8. – С. 956-961.
18. Гайдаржийська О.М. Напрями удосконалення управління кредитним ризиком / О.М. Гайдаржийська, О.Г. Чернікова // Проблеми підвищення ефективності інфраструктури. – 2014. - № 38. – С. 47-50.
19. Лисенок О.В. Формування стратегії та політики управління кредитними операціями банків. Вісник ЖДТУ. 2016. № 1 (75). С. 185–190.

20. Слобода Л. Я. Регулювання в системі управління кредитними ризиками банку / Л. Я. Слобода // Вісник Української академії банківської справи. – 2010. – № 2 (17). – С. 76-81.
21. Ткаченко О., Фоменко Ю. Кредитна політика банків України. Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. 2015. № 2. С. 158–165
22. Круш П.В., Бугрім С.І. Напрями підвищення результативності управління кредитною політикою банку в умовах кризи. Сучасні проблеми економіки і підприємництво. 2017. Вип. 19. С. 149–158.
23. Соловей, Н. В. Взаємодія страхових компаній та комерційних банків [Електронний ресурс] / Н. В. Соловей. - Страхова справа. - Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/ppei/2011_29/Solovey.pdf
24. Довгань Ж. Особливості управління кредитною діяльністю в сучасних умовах [Електронний ресурс] / Довгань Ж. – Фінансовий ринок Режим доступу: file:///D:/%D0%97%D0%B0%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D1%82%D0%B0%D0%B6%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F/svitfin_2015_4_6.pdf
25. Жмурко І.В. ОСНОВНІ НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ БАНКІВСЬКОГО КРЕДИТУВАННЯ В УКРАЇНІ [Електронний ресурс] / Жмурко І.В. - Глобальні та національні проблеми економіки - Режим доступу: <http://global-national.in.ua/archive/15-2017/103.pdf>
26. Тищенко А.Н. Оцінка ефективності кредитної політики банків / А.Н. Тищенко // БізнесІнформ. – 2010. – № 6. – С. 62-65 [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/old_jrn/Soc_Gum/Bi/2010_6/62-65.pdf
27. Сидоренко В.А. Сучасні підходи до оцінки ефективності кредитного процесу банку / В. Сидоренко // Світ фінансів. - 2012. - Вип. 1. - С. 78-83. [Електронний ресурс] - Режим доступу: Роль банків у

- забезпеченні сталого розвитку реального сектору економіки України: монографія / За ред. В.В. Коваленко. – Одеса, ОНЕУ, 2016. – 244с.http://nbuv.gov.ua/UJRN/svitfin_2012_1_12_10
28. Богданюк В.Д. Кредитна політика як основний інструмент досягнення стратегічних цілей комерційного банку [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.science-community.org>
29. Петрушко Я. Р. КРЕДИТНА ДІЯЛЬНІСТЬ БАНКУ ТА ОСНОВНІ ЕТАПИ ЇЇ ОРГАНІЗАЦІЇ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/20_2_2018ua/37.pdf
30. І. Є. Труш, ОСНОВНІ МЕТОДИ ОЦІНКИ КРЕДИТНОГО РИЗИКУ БАНКУ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ НИМ. Електронне наукове фахове видання "Ефективна економіка" [Електронний ресурс]. Режим доступу : file:///D:/%D0%97%D0%B0%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D1%82%D0%B0%D0%B6%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F/efek_2013_9_38.pdf
31. Миськів Г.В. Формування та розвиток кредитного ринку України : дис. докт. екон. наук : 08.00.08. Київ, 2016. 502 с
32. Національний банк Офіційний сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://bankalliance.ua/>
33. Офіційний сайт «АТ Банку Альянс» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.minfin.gov.ua/>
34. Офіційний сайт міністерства фінансів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.minfin.gov.ua/>
35. Офіційний сайт Державної служби статистики України. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
36. Аналітичний огляд банківської системи України за 2019 рік. НРА «Рюрик». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://rurik.com.ua/documents/research/bank_system_3_kv_2019.pdf

37. Підручник / А. М. Герасимович, М. Д. Алексеєнко, І. М. Парасій-Вергуненко — К.: КНЕУ, 2004. — 599 с.
38. Постанова НБУ № 64 «Про затвердження Положення про організацію системи управління ризиками в банках України та банківських групах» від 11.06.2018 – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0097500-19#Text>
39. Постанова НБУ 97 «Про затвердження Положення про організацію процесу управління проблемними активами в банках України» від 18.07.2019 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0003500-18#n24>
40. Постанови НБУ 351 «Про затвердження Положення про визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями» від 30.06.2016 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0351500-16#Text>

ДОДАТКИ

Додаток А

Основні визначення кредитної діяльності банку *

Автор	Визначення
1	2
Островська Н.Л.	це комплекс дій, спрямованих, окрім безпосередньої організації кредитного процесу, на досягнення високої ефективності кредитних вкладень, задоволення попиту на кредитні послуги, мінімізацію кредитного ризику та формування стійких конкурентних переваг у кредитній сфері
Вовчак О.Д.	система заходів комерційного банку в сфері кредитування його клієнтів, що здійснює банк для реалізації своєї загальної стратегії в певному періоді часу
Стельмах В.С.	комплексний процес із реалізації кредитних операцій із метою отримання прибутку, результатом якого є створення та розміщення на ринку кредитної послуги.
Квітинська І.С.	система заходів комерційного банку в сфері кредитування його клієнтів, що здійснює банк для реалізації своєї загальної стратегії в певному періоді часу.

*побудовано автором за даними [12,13,16]

Частка кредитного портфеля в активах банків України у 2015-2019 рр.*

Показник	2015 р.	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.
Активи, млн. грн.	1 254 385	1 256 299	1 336 358	1 360 764	1 494 460
Кредитний портфель, млн. грн.	1 009 768	1 005 923	1 042 798	1 118 618	1 033 539
Частка кредитного портфеля в активах, %	80,5	80,1	78	82,2	67,2

* побудовано автором за даними [34]

Основні показники оцінки ефективності кредитної діяльності банку*

Показники	Алгоритм розрахунку	Пояснення позначень	Характеристика
Показники дохідності та прибутковості кредитної діяльності банку			
Ефективна ставка за кредитом	$R_e = \frac{S_p}{SL_a * n}$	<p>R_e – ефективна ставка за кредитом;</p> <p>S_p – сума процентних і комісійних платежів за кредитом;</p> <p>SL_a – середньозважена сума кредиту;</p> <p>n – строк кредитування, років.</p>	Цей показник дає можливість оцінити дохідність кредитної операції. Оптимальне значення >1
Коефіцієнт дохідності банківського кредитного портфеля	$C_{ip} = \frac{I_{cp}}{S_{ca}}$	<p>C_{ip} – коефіцієнт дохідності кредитного портфеля;</p> <p>I_{cp} – платежі за кредитами,</p> <p>S_{ca} – середня сума кредитної заборгованості за відповідний період</p>	Характеризує дохідність банківського кредитного портфеля. Оптимальне значення >1
Коефіцієнт прибутковості кредитного портфеля	$C_{pp} = \frac{P_{cp}}{S_{ca}}$	<p>C_{pp} – коефіцієнт дохідності кредитного портфеля;</p> <p>P_{cp} – прибуток із продажу кредитних продуктів;</p> <p>S_{ca} – середня сума кредитної заборгованості за відповідний період.</p>	Характеризує прибутковість банківського кредитного портфеля. Оптимальне значення >1
Ефективність управління кредитним портфелем	$ЕУКП = \frac{ДКП - r_0}{РКП}$	<p>ЕУКП – коефіцієнт ефективності управління кредитним портфелем;</p> <p>ДКП – дохідність кредитного портфеля,;</p> <p>r_0 – безризикова ставка (облікова ставка НБУ);</p> <p>РКП – ризик кредитного портфеля</p>	Показує величину додаткових доходів, які одержить банк понад рівень облікової ставки НБУ.

Показники ризиковості кредитної діяльності банку			
Коефіцієнт прострочених кредитів	$K_{sl} = \frac{L_s}{L}$	K_{sl} – коефіцієнт прострочених кредитів; L_s – прострочені кредити; L – пасиви банку.	Характеризує ефективність політики щодо управління кредитними операціями банку й визначає рівень можливих збитків у разі неповернення заборгованості Оптимальне значення повинне бути в межах $0 < K_{sl} < 1$ та $0 < K_{hl} < 1$
Коефіцієнт безнадійних кредитів	$K_{hl} = \frac{L_h}{L}$	K_{hl} – коефіцієнт безнадійних кредитів; L_h – без надій на кредити	Характеризує ефективність політики щодо управління кредитними операціями банку Оптимальне значення повинне бути в межах $0 < K_{sl} < 1$ та $0 < K_{hl} < 1$

* побудовано автором за даними [19]

Звіт про прибутки і збитки та інший сукупний дохід

(Звіт про фінансові результати)

ПАТ «БАНК АЛЬЯНС»

за 2015 рік

Найменування статті	Примітки	31.12.2015	31.12.2014
1	2	3	4
АКТИВИ			
Грошові кошти та їх еквіваленти	6	3 462	36 428
Фінансові активи, що обліковуються за справедливою вартістю через прибуток або збиток	7	-	22 923
Кошти в інших банках	8	7 528	-
Кредити та зобов'язаність клієнтів	9	85 270	526 419
Цінні папери в портфелі банку на продаж	10	-	22 377
Цінні папери в портфелі банку до погашення	11	40 360	-
Дебіторська зобов'язаність щодо поточного податку на прибуток		325	77
Основні засоби та нематеріальні активи	12	2 493	4 257
Інші фінансові активи	13	-	2
Інші активи	14	312	257
Необоротні активи, утримувані для продажу, та активи групи вибуття	15	240	-
Усього активів		139 990	612 740
ЗОБОВ'ЯЗАННЯ			
Кошти банків		-	11 250
Кошти клієнтів	16	10 861	247 718
Зобов'язання щодо поточного податку на прибуток		-	253
Відстрочені податкові зобов'язання		-	3 149
Резерви за зобов'язаннями	17	-	16
Інші фінансові зобов'язання	18	107	749
Інші зобов'язання	19	171	367
Субординований борг	20	56 109	63 872
Усього зобов'язань		67 248	327 374
ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ			
Статутний капітал	21	64 779	64 779
Незарєєстровані внески до статутного капіталу		-	197 221
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)		(14 828)	117
Резерви та інші фонди банку		22 791	22 674
Резерви переоцінок	22	-	575
Усього власного капіталу		72 742	285 366
Усього зобов'язань та власного капіталу		139 990	612 740

[33]

Звіт про прибутки і збитки та інший сукупний дохід

(Звіт про фінансові результати)

ПАТ «БАНК АЛЬЯНС»

за 2016 рік

Найменування статті	Примітки	31.12.2016	31.12.2015
	1	3	4
АКТИВИ			
Грошові кошти та їх еквіваленти	6	58 242	3 462
Фінансові активи, що обліковуються за справедливою вартістю через прибуток або збиток	7	711	-
Кошти в інших банках	8	-	7 328
Кредити та зобов'язаність клієнтів	9	184 332	85 270
Цінні папери в портфелі банку до погашення	11	62 044	40 360
Дебіторська зобов'язаність щодо поточного податку на прибуток		-	325
Основні засоби та нематеріальні активи	12	6 392	2 493
Інші фінансові активи	13	199	-
Інші активи	14	1 051	312
Необоротні активи, утримувані для продажу, та активи групи вибуття	15	-	240
Усього активів		312 971	139 990
ЗОБОВ'ЯЗАННЯ			
Кошти клієнтів	16	99 240	10 861
Фінансові зобов'язання, що обліковуються за справедливою вартістю через прибуток або збиток	17	867	-
Боргові цінні папери, емітовані банком	18	10 952	-
Зобов'язання щодо поточного податку на прибуток		9 263	-
Резерви за зобов'язаннями	19	2 933	-
Інші фінансові зобов'язання	20	822	107
Інші зобов'язання	21	1 116	171
Субординований борг	22	-	56 109
Усього зобов'язань		125 193	67 248
ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ			
Статусний капітал	23	129 779	64 779
Нерозподілений прибуток (непокривий збиток)		35 208	(14 828)
Резерви та інші фонди банку		22 791	22 791
Усього власного капіталу		187 778	72 742
Усього зобов'язань та власного капіталу		312 971	139 990

Звіт про прибутки і збитки та інший сукупний дохід

(Звіт про фінансові результати)

ПАТ «БАНК АЛЬЯНС»

за 2017 рік

У тисячах гривень	Прям.	31.12.2017	31.12.2016
АКТИВИ			
Грошові кошти та їх еквіваленти	6	167 755	58 242
Фінансові активи, що обліковуються за справедливою вартістю через прибуток або збиток	7	1 085	711
Кредити та заборгованість клієнтів	8	430 858	184 332
Цінні папери, які обліковуються за амортизованою собівартістю	10	150 103	62 044
Відстрочений податковий актив		552	-
Основні засоби та нематеріальні активи	11	12 863	6 392
Інші фінансові активи	12	11 065	199
Інші активи	13	2 983	1 051
Усього активів		777 264	312 971
ЗОБОВ'ЯЗАННЯ			
Кошти банків	14	2	-
Кошти клієнтів	15	460 496	99 240
Фінансові зобов'язання, що обліковуються за справедливою вартістю через прибуток або збиток	16	1 029	867
Боргові цінні папери, емітовані банком	17	177	10 952
Інші залучені кошти	18	1 546	-
Зобов'язання щодо поточного податку на прибуток		13 057	9 263
Резерви за зобов'язаннями	19	3 069	2 933
Інші фінансові зобов'язання	20	5 513	1 133
Інші зобов'язання	21	2 531	805
Усього зобов'язань		487 420	125 193
ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ			
Статутний капітал	22	200 000	129 779
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)		64 290	35 208
Резерви та інші фонди банку		25 554	22 791
Усього власного капіталу		289 844	187 778
Усього зобов'язань та власного капіталу		777 264	312 971

[33]

Звіт про прибутки і збитки та інший сукупний дохід

(Звіт про фінансові результати)

ПАТ «БАНК АЛЬЯНС»

за 2018 рік

У тисячах гривень	Прим.	31.12.2018	31.12.2017
АКТИВИ			
Грошові кошти та їх еквіваленти	6	368 002	167 755
Кредити та заборгованість клієнтів	7	1 398 873	430 858
Інвестиції в цінні папери	8	297 795	150 103
Похідні фінансові активи	9	1 560	1 085
Дебіторська заборгованість щодо поточного податку на прибуток		450	-
Відстрочений податковий актив		2 553	552
Основи засоби та нематеріальні активи	10	21 190	12 863
Інші активи	11	23 344	14 048
Усього активів		2 114 167	777 264
ЗОБОВ'ЯЗАННЯ			
Кошти банків	12	-	2
Кошти клієнтів	13	1 665 238	460 496
Похідні фінансові зобов'язання	14	797	1 029
Боргові цінні папери, емітовані банком	15	-	177
Інші залучені кошти	16	1 012	1 546
Зобов'язання щодо поточного податку на прибуток		10 520	13 057
Резерви та зобов'язаннями	17	14 181	3 069
Інші зобов'язання	18	21 375	8 044
Усього зобов'язань		1 713 123	487 420
ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ			
Статутний капітал	19	260 000	200 000
Резерви та інші фонди банку		29 844	23 554
Нерозподілений прибуток (непокрита збиток)		111 200	64 290
Усього власного капіталу		401 044	289 844
Усього зобов'язань та власного капіталу		2 114 167	777 264

[33]

Звіт про прибутки і збитки та інший сукупний дохід

(Звіт про фінансові результати)

ПАТ «БАНК АЛЬЯНС»

за 2019 рік

У тисячмаї гривень	Прим.	31.12.2019	31.12.2018
АКТИВИ			
Грошові кошти та їх еквіваленти	6	307 444	368 002
Кредити та заборгованість клієнтів	7	2 347 173	1 398 873
Інвестиції в цінні папери	8	562 404	297 795
Похідні фінансові активи	9	3 646	1 560
Дебіторська заборгованість щодо поточного податку на прибуток		450	450
Відстрочений податковий актив		1 202	2 553
Основні засоби та нематеріальні активи	10	37 139	21 190
Активи з права користування	11	31 899	-
Інші активи	12	162 082	23 744
Усього активів		3 453 459	2 114 167
ЗОБОВ'ЯЗАННЯ			
Кошти банків	13	1	-
Кошти клієнтів	14	2 860 617	1 665 238
Похідні фінансові зобов'язання	15	68	797
Зобов'язання щодо поточного податку на прибуток		10 770	10 520
Резерви за зобов'язаннями	16	6 679	14 181
Зобов'язання з оренди	17	31 603	-
Інші зобов'язання	18	46 134	22 387
Усього зобов'язань		2 955 872	1 713 123
ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ			
Статутний капітал	19	260 000	260 000
Незарєєстрований статутний капітал	19	105 120	-
Резерви та інші фонди банку		35 404	29 844
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)		97 063	111 200
Усього власного капіталу		497 587	401 044
Усього зобов'язань та власного капіталу		3 453 459	2 114 167

[33]

**Інформація про кредити в розрізі видів забезпечення
ПАТ «БАНК АЛЬЯНС»**

за 2015 рік

Рядок	Назва статті	Кредити, надані юридичним особам	Кредити, надані фізичним особам на поточні потреби	Усього
1	2	3	4	5
1	Кредити, забезпечені	96 365	227	96 592
1.1	нерухомим майном	92 687	223	92 910
1.1.1	у т.ч. житлового призначення	0	18	18
1.2	іншими активами	3 678	4	3 682
2	Усього кредитів та зобов'язаності клієнтів без резервів	96 365	227	96 592

[33]

**Інформація про кредити в розрізі видів забезпечення
ПАТ «БАНК АЛЬЯНС»**

за 2016 рік

У тисячах гривень	Кредити, надані юридичним особам	Кредити, надані фізичним особам	Усього
Кредити, забезпечені:	190 742	154	190 896
нерухомими майном	145 546	154	145 700
іншими активами	45 196	-	45 196
Усього кредитів та зоборгованості клієнтів без резервів	190 742	154	190 896

[33]

**Інформація про кредити в розрізі видів забезпечення
ПАТ «БАНК АЛЬЯНС»**

за 2017 рік

<i>У тисячах гривень</i>	Кредити, надані юридичесом особам	Кредити, надані фізичесом особам	Усього
Незабезпечені кредити	889	3 394	4 283
Кредити, забезпечені	447 372	-	447 372
нерухомом майном	197 924	-	197 924
іншоом активами	249 448	-	249 448
Усього кредитів та заборгованості клієнтів без резервів	448 261	3 394	451 655

[33]

**Інформація про кредити в розрізі видів забезпечення
ПАТ «БАНК АЛЬЯНС»**

за 2018 рік

У тисячах гривень	Кредити, наліані юридичним особам	Кредити, наліані фізичним особам	Усього
Незабезпечені кредити	272 090	5 534	277 624
Кредити, забезпечені:	1 159 270	28 983	1 188 253
грошовими коштами	195 109	-	195 109
нерухомих майном	327 610	26 666	354 276
у т.ч. житлового призначення	4 842	10 296	15 138
гарантіями і поручами	812	1 411	2 223
іншими активами	635 739	907	636 646
Усього кредитів та заборгованості клієнтів без резервів	1 431 360	34 517	1 465 877

[33]

**Інформація про кредити в розрізі видів забезпечення
ПАТ «БАНК АЛЬЯНС»
за 2019 рік**

У місяці звітності	Кредити, надані юридичним особам	Кредити, надані фізичним особам	Усього
Незабезпечені кредити	633 429	8 382	641 811
Кредити, забезпечені:	1 790 720	17 016	1 807 736
грошовими коштами	158 069	-	158 069
нерухомими майном	439 303	14 637	453 940
з т.ч. житлового призначення	22 654	9 453	32 107
гарантіями і порученнями	121 727	1 505	123 232
іншими активами	1 071 621	874	1 072 495
Усього кредитів та заборгованості клієнтів без резервів	2 424 149	25 398	2 449 547

[33]